Hjem fra Julemærkehjem

Delrapport 2: Kvalitativ undersøgelse af Julemærkehjemmenes udvidede opfølgningsindsats

Anders Winkler

VIVE

Hjem fra Julemærkehjem
– Delrapport 2: Kvalitativ undersøgelse af Julemærkehjemmenes udvidede opfølgningsindsats

© VIVE og forfatterne, 2026
e-ISBN: 978-87-7582-608-7
Projekt: 302740
Finansiering: Julemærkefonden

VIVE
Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Julemærkehjemmene arbejder med at hjælpe børn, der har udfordringer med mistrivsel og overvægt. Efter opholdet kan det være svært at fastholde det opnåede udbytte, og Julemærkefonden har derfor udviklet Projekt Udvidet Opfølgning – en opfølgningsindsats, der skal hjælpe familier med at sikre længerevarende social, mental og fysisk trivsel efter opholdet.

VIVE har evalueret Projekt Udvidet Opfølgning, som afrapporteres i to delrapporter. Delrapport 1 har til formål at belyse effekten af den udvidede opfølgning for fastholdelsen af udbyttet efter et ophold på Julemærkehjem. Delrapport 2 har til formål at tilvejebringe viden om familier og opfølgningskoordinatorers oplevelser med indsatsen og dynamikkerne i dens virkemåde. Evalueringen er bestilt og finansieret af Julemærkefonden.

Vi vil gerne rette en stor tak til de børn, forældre og opfølgningskoordinatorer, der har bidraget ved at lade VIVE følge med i deres opfølgning og deltage i interview. Udkast til rapporten er blevet kommenteret af to eksterne reviewere, og vi takker begge for konstruktive og indsigtsfulde kommentarer. Denne delrapport er udarbejdet af ph.d.-stipendiat Anders Winkler. Mikkel Giver Kjer har været intern sparringspartner på delundersøgelsen, og Didde Høeg fra Steno Diabetes Center Copenhagen har været ekstern sparringspartner. Mette Thorsager Jensen er projektleder på evalueringen.

Sanne Schioldann Haase
Forsknings- og analysechef for VIVE Sundhed og Ældreliv

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater			6
Afrapportering			10
1		Indledning	11
	1.1	Ophold på Julemærkehjem	12
	1.2	Undersøgelsens formål og design	13
	1.3	Viden fra eksisterende forskning og litteratur	17
	1.4	Læsevejledning	18
2		Børn og forældres oplevelser med den udvidede opfølgning	19
	2.1	Vejen til Julemærkehjemmet: familiernes baggrunde, problemstillinger og ønsker til opholdet	19
	2.2	Familiernes oplevelser med opholdet og det opnåede udbytte	23
	2.3	Vejen hjem igen: Familiernes oplevelser med hjemkomsten og opfølgningsindsatsen	27
3		Arbejdet med den udvidede opfølgning	36
	3.1	Opfølgningskoordinatorernes rolle og arbejdsopgaver	36
	3.2	Balancer og afvejninger i arbejdet som opfølgningskoordinator	40
	3.3	Muligheder og barrierer i arbejdet med indsatsen	43
4		Perspektiver på opfølgningens mulige bidrag: 3 temaer	48
	4.1	Brobygning og ressourcemobilisering	48
	4.2	Vejledning, sparring og psykologisk tryghed	49
	4.3	En ny selvforståelse og fortolkningsramme	50
5		Dynamikker i indsatsen og perspektiver på det videre arbejde	53
	5.1	Opfølgningen som "værktøjskasse"	53
	5.2	Indsatsens organisering internt på Julemærkehjemmene	55
	5.3	Idéer, forslag og ønsker til ændringer	56
	5.4	Hvad er det, der skal med hjem fra Julemærkehjemmet?	61

Dokumentation		64
6	Datagrundlag og metode	65
Litteratur		79
Bilag 1	Elementer i opfølgningsindsats	84

Hovedresultater

Hvert år har knap 1.000 børn et ophold på et af fem Julemærkehjem i Danmark. Julemærkehjemmene tilbyder ophold på 10 uger for børn i alderen 7-14 år, som oplever mistrivsel, og de arbejder med at hjælpe børnene gennem et fokus på sunde vaner, mental trivsel og sociale fællesskaber med andre børn. Erfaringerne peger dog også på, at familier kan opleve udfordringer med at fastholde den positive udvikling efter opholdets afslutning (Niss & Rasmussen, 2016).

Julemærkehjemmene har igangsat Projekt Udvidet Opfølgning, der består af en udvidet opfølgningsindsats, som de siden 2023 har implementeret på 3 ud af 5 Julemærkehjem. VIVE har evalueret indsatsen, og evalueringen består af to delundersøgelser, hhv. en kvantitativ effektmåling og en kvalitativ forløbsundersøgelse. Denne delrapport er en afrapportering på den kvalitative forløbsundersøgelse, som har til formål at tilvejebringe viden om familiers oplevelser med indsatsen og dynamikkerne i dens virkemåde. Undersøgelsen har fulgt 15 familier og 7 medarbejdere fra to forskellige Julemærkehjem over tid i forbindelse med, at de hhv. har modtaget eller ydet en udvidet opfølgning. Undersøgelsen baserer sig primært på deltagerobservationer og interviews med de fulgte børn, forældre og medarbejdere. Se Jensen & Godsk (2026) for resultaterne fra den kvantitative delundersøgelse.

En håndholdt indsats for en kompleks målgruppe

Under et ophold på Julemærkehjem kan familier blive visiteret til en udvidet opfølgning, som varer 10 uger efter opholdets afslutning. Familierne får tilknyttet en såkaldt opfølgningskoordinator, som er en medarbejder fra Julemærkehjemmet, der under og i 10 uger efter opholdet har til opgave at koordinere familiernes hjemkomst og bistå dem i overgangen fra ophold til eget hjem. I 10 uger efter opholdet tilrettelægger opfølgningskoordinatoren løbende en række opfølgningsaktiviteter i dialog med familierne. Disse kan fx bestå af hjemmebesøg, klassebesøg, onlinesamtaler, brobygning til kommunale og civile tilbud eller facilitering af netværksmøder. Det fremgår af undersøgelsen, at familier, der ansøger om et ophold på et Julemærkehjem, kan have meget forskellige problemstillinger, og deres ønsker og behov i forhold til opfølgningen kan ligeledes variere. Den udvidede opfølgning er en håndholdt og fleksibel indsats, hvis udformning tilpasses den enkelte familie, og I praksis kan den derfor se ud på mange forskellige måder.

Indsatsen kan støtte familier i en sårbar periode

I praksis ser den udvidede opfølgning forskellig ud for de fulgte familier. De har dog alle været tilfredse med den opfølgning, de har fået. Det fremgår ligeledes af

undersøgelsen, at de fulgte opfølgningskoordinatorer i høj grad har formået at tilpasse opfølgningerne til de enkelte familiers ønsker og behov. For børn og forældre kan overgangen fra opholdet til eget hjem være præget af uvished og bekymring for, om den udvikling, de har oplevet under opholdet, kan vare ved. Det kan føles sårbart at vende hjem til det samme nærmiljø og eksempelvis den samme skole, hvor børnene førhen har oplevet udfordringer, som gjorde, at de søgte om et ophold på Julemærkehjem. De fulgte familier fremhæver, at tilstedeværelsen af opfølgningskoordinatoren har givet dem en større ro og en følelse af tryghed i forbindelse med hjemkomsten, og de oplever, at opfølgningskoordinatorerne har været i stand til at hjælpe dem på forskellige måder. Familierne fremhæver, at de eksempelvis har fået hjælp gennem vejledning og sparring, håndgribelige forslag til tiltag i eget hjem, henvisninger til nye og relevante kommunale eller civile tilbud eller gennem et forbedret samarbejde med hjemskolen. Alene visheden om opfølgningskoordinatorens tilstedeværelse, og at familierne løbende kan kontakte pågældende ved behov, har haft en meget stor betydning for de fulgte familier. Som en af forældrene beskriver: *"Det har betydet alt ikke at blive sluppet med det samme"*.

Et arbejde, det kan være svært at sætte på formel

Opfølgningskoordinatorernes arbejde indeholder mange arbejdsopgaver og hensyn, som løbende skal afvejes. Hvad der udgør en god opfølgning, og hvordan opfølgningskoordinatoren bedst udfylder sin rolle, kan variere fra familie til familie. Arbejdet kræver solid faglig viden, stærke refleksive og relationelle kompetencer og ikke mindst gode kommunikative og koordineringsmæssige evner. Processen med at tilrettelægge en udvidet opfølgning består af dialog med familierne og en faglig vurdering af deres behov. Den bærer dog også præg af hensyn til tilgængeligheden af relevante tilbud i familiens hjemkommune, ressourcer i og omkring familien og ikke mindst opfølgningskoordinatorens egne tids- og ressourcemæssige rammer. Opfølgningskoordinatorerne er tilknyttet flere familier på samme tid, og udformningen af hver enkelt opfølgning finder derfor sted i en samlet vurdering af ønsker, behov og tilgængelige ressourcer på tværs af alle familierne.

Brobygning, sparring og fastholdelse af en ny fortolkningsramme

Undersøgelsen peger på, at den udvidede opfølgningsindsats har mulighed for at understøtte familierne i hjemkomsten på forskellige måder. Først og fremmest kan indsatsen bidrage med brobygning til relevante aktører fra kommunen eller civilsamfundet, som kan hjælpe familierne på en mere varig måde, eller bistå med at forbedre eksisterende samarbejdsrelationer med eksempelvis hjemskolen. Derudover kan indsatsen bidrage med løbende vejledning og sparring og herunder give familierne en følelse af psykologisk tryghed i en sårbar periode, der kan være præget af uvished og bekymring. Under et ophold kan barnet og forældrene opleve at

have fået en ny forståelse af og fortolkningsramme for barnets og familiens adfærd og oplevede udfordringer. Her kan opfølgningen således bidrage med at understøtte, at perspektiverne også kommer med familien hjem og eksempelvis også præsenteres for barnets hjemskole.

En fleksibel værktøjskasse

Overordnet kan indsatsen siges at bestå af en værktøjskasse med opfølgningsaktiviteter, der kan sættes sammen på forskellige måder. Den udvidede opfølgning virker ind i komplekse sammenhænge i den enkelte families liv, og formen og omfanget af opfølgningens bidrag kan derfor variere betragteligt. Samlet set er det en fleksibel, dynamisk og kontekstafhængig indsats, hvis virkning beror på opfølgningskoordinatorernes arbejde med at tilpasse indsatsen til den enkelte familie. Det er ikke muligt på forhånd at give garantier for indsatsens bidrag, men på baggrund af undersøgelsen kan den siges at have potentialet for at kunne yde væsentlige bidrag for familier i overgangen til eget hjem. Organiseringen af indsatsen på de fulgte Julemærkehjem udvikler sig løbende. Det er derfor fortsat væsentligt at arbejde med at sikre, at opfølgningskoordinatorerne får mulighed for at danne relationer til familierne under opholdet og løbende bliver klædt på med viden om dem fra det øvrige personale. Det systematiske arbejde med indsatsens interne organisering på Julemærkehjemmene kan ligeledes gøre indsatsen mindre sårbar over for personaleudskiftning.

Hvad er det, der skal med hjem, og hvordan?

Nogle familier har svært ved at beskrive præcist, hvad udbyttet fra opholdet består i. Hvad det *er,* der skal med hjem fra opholdet, fremstår på baggrund af undersøgelsen som noget, der kan være svært at indfange. Når familierne har svært ved at vide, hvad det er, der skal med hjem, kan det samtidig være svært for dem at vide, hvordan dette skal foregå. Hvorvidt udbyttet fra opholdet forstås som noget, det enkelte barn har, eller om det forstås som noget mere relations-, situations- og kontekstafhængigt, kan have betydning for, hvordan børn, forældre og øvrige aktører forstår deres rolle og bidrag efter hjemkomsten. I denne forbindelse understreger undersøgelsen først og fremmest vigtigheden af at sikre, at der er en overensstemmelse i forståelserne af dette blandt børn, forældre, opfølgningskoordinatorer og øvrige aktører rundt om familien. Samlet set giver undersøgelsen også anledning til at reflektere over, hvordan dét, der skal med hjem fra opholdet, og arbejdet med at fastholde det, italesættes og forstås. For at tydeliggøre, at ansvaret for at fortsætte udviklingen fra opholdet ikke påhviler barnet alene, men i højere grad familien og de omkringværende aktører, kan det ud over italesættelsen også være relevant at overveje, hvorvidt nogle af de mål, som familierne bliver bedt om at sætte sig for opholdet, også skal gælde familien som helhed frem for det enkelte barn.

Fakta om undersøgelsen

Evalueringen er bestilt og finansieret af Julemærkefonden. Evalueringen består af to delundersøgelser, som afrapporteres separat:

1. En kvantitativ effektmåling baseret på spørgeskemabesvarelser, som har til formål at vurdere den udvidede opfølgnings bidrag til at sikre langtidseffekterne af opholdet på et Julemærkehjem

2. En kvalitativ forløbsundersøgelse baseret på deltagerobservationer, interviews og skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene, som har til formål at give et indblik i børn, forældre og opfølgningskoordinatorers oplevelser med den udvidede opfølgningsindsats, og herunder analysere de dynamikker, som er involveret i indsatsens virkemåde.

Denne rapport er en afrapportering på den kvalitative delundersøgelse, som har fulgt 15 familier og 7 opfølgningskoordinatorer fra to forskellige Julemærkehjem over tid, i forbindelse med at de hhv. har modtaget og ydet en udvidet opfølgningsindsats. Forløbsundersøgelsen baserer sig på deltagerobservationer, interviews og skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene. For resultaterne af den kvantitative effektmåling, se Jensen & Godsk (2026).

Afrapportering

1 Indledning

En stigende andel af børn og unge oplever at mistrives (Ottosen et al., 2022), og særligt børn i udsatte positioner eller børn med overvægt er i risiko for at opleve psykosociale problemer, mobning eller ensomhed (Andreasen & Rayce, 2023; Eriksen et al., 2024). Både mistrivsel og overvægt udgør i Danmark en samfundsudfordring med både kort- og langsigtede konsekvenser for den enkelte og samfundet som helhed. Indsatser, der fremmer børns fysiske og mentale helbred med langvarige effekter, er derfor afgørende for at modvirke disse tendenser.

Denne delrapport indgår som en del af en samlet evaluering af Julemærkefondens udvidede opfølgningsindsats. Evalueringen omfatter både en kvantitativ effektmåling og en kvalitativ forløbsundersøgelse, der er gennemført i samme periode.

For at sikre en sammenhængende og ensartet beskrivelse af evalueringens baggrund og kontekst er dele af indledningen fælles på tværs af de to delrapporter. Teksten er genanvendt med mindre tilpasninger med henblik på at tydeliggøre, at delrapporterne indgår i én samlet evaluering, samtidig med at hver rapport har sit særskilte analytiske fokus og data- og metodegrundlag.

Se Jensen & Godsk (2026) for delrapport 1.

Julemærkehjemmet tilbyder et ophold på 10 uger til børn i alderen 7 til 14 år, som oplever en høj grad af mistrivsel og har udfordringer med eksempelvis mobning, ensomhed og lavt selvværd. Gennem et intensivt forløb med fokus på sunde vaner, mental trivsel og sociale fællesskaber kan børnene under opholdet opleve øget trivsel, styrket selvtillid og forbedret fysisk helbred (Niss & Rasmussen, 2016). Erfaringerne peger dog også på en svær hjemkomst, hvor det kan være udfordrende at fastholde den positive udvikling for barnet efter et endt ophold på et Julemærkehjem (Niss & Rasmussen, 2016).

Forskning viser, at det generelt kan være svært at fastholde udbyttet fra intensive interventioner på den lange bane, hvilket både gælder læringsforløb i skolen (Kjeldsen et al., 2018; Dietrichson et al., 2026), interventioner målrettet livsstilsændringer (Middleton et al., 2013) samt interventioner målrettet vægttab hos overvægtige børn og voksne (Andreassen et al., 2013a; Backstrom, 2016; Cawley, 2011; Eg et al., 2017; Grøn, 2017). Nye vaner, viden og kompetencer såvel som vægttab opnået i et kontrolleret og struktureret miljø kan være svære at fastholde i andre kontekster end den, hvori de blev opnået (Backstrom, 2016; Fink et al. 2025). Samlet set peger undersøgelserne på, at der er brug for særlig opmærksomhed på, hvordan man kan fastholde de positive resultater, som er opnået ved intensive indsatser for børns trivsel og sundhed.

På denne baggrund har Julemærkehjemmene udarbejdet en udvidet opfølgningsindsats, som de siden 2023 har implementeret på 3 ud af 5 Julemærkehjem som en del af et projekt, de kalder Projekt Udvidet Opfølgning. VIVE har evalueret projektet, og denne rapport bringer resultaterne fra den kvalitative delundersøgelse.

1.1 Ophold på Julemærkehjem

Julemærkehjemmene har historisk set fokuseret på at hjælpe børn med overvægtsproblematikker, men i de senere år har dette fokus ændret sig til at hjælpe børn med generelle trivselsproblematikker, hvor udfordringer med mobning, ensomhed, lavt selvværd og overvægt kan indgå. Selvom der har været en ændring i målgruppen og fokus for opholdet, forbindes Julemærkehjemmene stadig med at hjælpe børn med overvægt, og der er stadig en stor gruppe af børnene på Julemærkehjemmene, som har udfordringer med overvægt. Opbyggelsen af sunde vaner er derfor fortsat en del af arbejdet på Julemærkehjemmene, men det er koblet med et bredere fokus på børnenes fællesskaber, selvværd og trivsel i den samlede indsats for at styrke børnenes fysiske, sociale og mentale trivsel.

Hvert år har knap 1.000 børn et ophold på et af de fem Julemærkehjem. Forældrene kan (i samarbejde med kommune og skole) ansøge om et ophold på et af Julemærkefondens fem Julemærkehjem, hvor allokeringen er bestemt efter, hvor barnet geografisk er bosat. Opholdet varer 10 uger, hvor børnene bor og undervises på Julemærkehjemmet. Børnenes ophold foregår i "rul", hvor en gruppe af børn starter og slutter opholdet på samme tid. Under opholdet deltager børnene i to undervisningsforløb, kaldet Trivsels- og Madværkstedet, hvor børnene lærer om sunde madvaner og arbejder med deres mentale og sociale sundhed. Gennem opholdet er der et stort fokus på fysisk aktivitet, hvor leg og bevægelse er en del af hverdagen. Aktiviteterne er også struktureret til at hjælpe børnene med at indgå i fællesskaber og øve sig i at skabe sociale relationer. Derudover modtager børnene desuden almen skoleundervisning i Julemærkehjemmenes interne skoler. Opholdet på Julemærkehjemmet er karakteriseret ved, at dagene følger en fast struktur med faste spise- og sengetider. Under opholdet afholdes to forældredage, hvor familierne deltager samlet i trivselsaktiviteter eller madværksteder og udarbejder en handleplan med aftaler og tiltag omkring eksempelvis kost, motion, skærmvaner, pligter, fritidsaktiviteter og lignende, som de vil arbejde med efter hjemkomsten. Opholdet afsluttes med en slutsamtale, hvor familien sammen med opfølgningskoordinatoren, kontaktpædagogen og læreren fra Julemærkehjemmet samt repræsentanter fra barnets hjemskole taler om barnets oplevelser med opholdet og drøfter, hvordan hjemkomsten tilrettelægges bedst. Opholdet på Julemærkehjemmet er gratis for barnets familie og finansieret gennem Julemærkefonden.

Tidligere analyser viser, at børn gennem et ophold på et Julemærkehjem kan opnå positive effekter relateret til både sundhed og trivsel, herunder bedre selvtillid, en sundere livsstil samt et væsentligt vægttab og øget fysisk og psykisk velvære (Niss & Rasmussen, 2016; Møller et al., 2024). Børnene starter opholdet med et signifikant lavere trivselsniveau end det nationale gennemsnit, og gennem opholdet kan de opnå en stigning i trivsel, som bringer dem op på niveau med det nationale gennemsnit (Møller et al., 2024). Nyere analyser finder også, at selvom Julemærkehjemmene har ændret fokus fra at forbedre børnenes fysiske aktivitetsniveau til også at styrke børnenes mentale sundhed og trivsel, så opnår børnene stadig en bedre fysisk og metabolisk sundhed gennem opholdet (Jakobsen et al., 2024).

Undersøgelser viser, at børn, som har haft et ophold på Julemærkehjem, også selv beskriver, at opholdet har skabt et positivt udbytte for dem, eksempelvis ved at de er blevet gladere eller har fået bedre selvværd og nye venner (Niss & Rasmussen, 2016). Opholdet kan give børnene et fællesskab, hvor de ikke føler sig alene med deres problemer, og kan støtte dem i arbejdet mod en sundere livsstil og øget selvtillid (Johansen, 2003).

1.2 Undersøgelsens formål og design

Evalueringen af Projekt Udvidet Opfølgning er tilrettelagt som to delundersøgelser: en kvantitativ effektmåling og en kvalitativ analyse. Samlet set har de to delundersøgelser til formål at tilvejebringe viden om virkningen af den udvidede opfølgningsindsats og herunder vurdere omfanget af familiernes udbytte fra indsatsen og dens bidrag til at lette overgangen fra Julemærkehjemmet til hjemkomsten til familien og skolen. Den kvantitative effektmåling har til formål at vurdere, i hvilket omfang Projekt Udvidet Opfølgning formår at sikre langtidseffekterne af opholdet på Julemærkehjemmene, og fremgangsmåden og resultaterne fra den kvantitative delundersøgelse beskrives i den dertilhørende delrapport (Jensen & Godsk, 2026).

Den kvalitative delundersøgelse, som denne rapport er en afrapportering på, fokuserer på børn, forældre og opfølgningskoordinatorers oplevelser med opfølgningen og overgangen fra ophold til hjemkomst. Den kvalitative delundersøgelse har til formål at give et indblik i børn, forældre og opfølgningskoordinatorers oplevelser med den udvidede opfølgningsindsats og dens bidrag og bidrage med viden om dynamikkerne i indsatsens virkemåde. Den kvalitative delundersøgelse skal bruges til at kvalificere arbejdet med opfølgningsindsatsen fremadrettet og bibringe nye perspektiver til en bredere debat om fastholdelse af udbyttet fra intensive livsstilsinterventioner. Undersøgelsen har over tid fulgt 15 familier og 7 opfølgningskoordinatorer fra to forskellige Julemærkehjem, i forbindelse med at de hhv. har modtaget og ydet en udvidet opfølgningsindsats. Undersøgelsen er baseret på materiale fra deltagerobservationer, interviews og skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene.

Undersøgelsens metodiske design, datagrundlag og undersøgelsesspørgsmål er kort beskrevet i Boks 1.1 og udfoldes yderligere i kapitel 6. Det empiriske materiale er indsamlet løbende i perioden mellem april 2024 og marts 2026. Opfølgningskoordinatorernes arbejde udvikler sig løbende, i takt med at de gør sig flere erfaringer med indsatsen, og rapportens resultater læses med forbehold for, at de undersøgte forhold kan have ændret sig undervejs og efter dataindsamlingens afslutning.

Boks 1.1 En kvalitativ forløbsundersøgelse

Den kvalitative delundersøgelse består af en forløbsundersøgelse, som har fulgt 15 familier og 7 opfølgningskoordinatorer fra to forskellige Julemærkehjem, i forbindelse med at de hhv. har modtaget og ydet en udvidet opfølgningsindsats.

Gennem deltagerobservationer har undersøgelsen fulgt familierne og opfølgningskoordinatorerne umiddelbart før og under den udvidede opfølgningsindsats, herunder ved forældredage og slutsamtaler under familiernes ophold på Julemærkehjem samt ved efterfølgende opfølgningsaktiviteter. Efter opfølgningens afslutning har vi interviewet de 15 familier, først som samlet familie og dernæst med børn og forældre separat. Vi har ligeledes interviewet familiernes opfølgningskoordinatorer efter opfølgningens afslutning. Derudover har 6 af de fulgte familier deltaget i et opfølgende interview 6-12 måneder efter opfølgningens afslutning. Undersøgelsen er blevet suppleret af skriftligt materiale om de fulgte opfølgninger fra Julemærkehjemmene.

Rapporten besvarer følgende undersøgelsesspørgsmål:

1) Hvorvidt og hvordan bidrager den udvidede opfølgningsindsats til at fastholde udbyttet efter hjemkomsten fra Julemærkehjem?

2) Hvordan oplever børn og forældre overgangen fra opholdet på Julemærkehjem til hjemkomsten i familien, og hvilke udfordringer oplever de kan være forbundet hermed?

3) Hvordan oplever børn og forældre opfølgningsindsatsens relevans og kapacitet til at hjælpe dem med at fastholde udbyttet i tiden efter opholdet?

4) Hvilke barrierer forekommer i arbejdet med at understøtte udviklingen i tiden efter opholdet på Julemærkehjem?

5) Hvad oplever familierne og opfølgningskoordinatorerne kan bidrage til en bedre overgang og fastholdelse af det opnåede udbytte på sigt?

1.2.1 Projekt Udvidet Opfølgning

Erfaringer har vist, at det kan være vanskeligt at fastholde den positive udvikling fra opholdet, når børnene vender tilbage til deres nærmiljø. Børnenes familie og venner har ikke nødvendigvis ændret vaner i takt med barnets udvikling, og det kan gøre det svært for barnet at fastholde den udvikling, han eller hun har opnået (Niss & Rasmussen, 2016). Det kan være svært for børnene at overføre den selvtillid og nye forståelse af sig selv, som de kan have fået under opholdet, til deres nærmiljø, hvor den sociale kontekst ikke har ændret sig (Fink et al., 2025). Selvom alle fem Julemærkehjem siden 2016 har arbejdet systematisk med forældresamarbejde og samarbejde med hjemkommunerne for at styrke overgangen, oplever Julemærkehjemmene fortsat et behov for at styrke opfølgningen og støtte børnene i at sikre langtidseffekterne af opholdet.

Den udvidede opfølgning (UO) er en udvidelse af de brobygningsindsatser, herunder det forældre- og kommunesamarbejde, som Julemærkehjemmene allerede bruger i deres opfølgningsarbejde. I UO får familierne tilknyttet en såkaldt opfølgningskoordinator, som skal følge dem i 10 uger efter endt ophold. I løbet af de 10 uger er opfølgningskoordinatorerne løbende i kontakt med familierne, og i dialog med familierne planlægger de opfølgningsaktiviteter, som kunne være relevante i forhold til familiernes ønsker og behov. Formålet med opfølgningsaktiviteterne er at vejlede familierne til selvstændigt at kunne fastholde barnet i den udvikling, der er opnået under opholdet, og herunder hjælpe med brobygning til andre aktører og tilbud, som mere varigt kan hjælpe og støtte familien. I forhold til den eksisterende standardopfølgning består UO af flere elementer og har en længere varighed, og opfølgningskoordinatorerne har endvidere mulighed for at arbejde uden for Julemærkehjemmet i og tæt på barnets nærmiljø. UO består af en række skal-opgaver samt mulige tillægselementer, hvilket er beskrevet nærmere i Bilag 1. I UO kan opfølgningskoordinatoren fx afholde fysiske møder og hjemmebesøg ved familien, planlægge og deltage i netværksmøder med kommunen eller opstartsmøder på hjemskolen eller støtte ved opstart i fritidsaktiviteter. Opfølgningskoordinatorernes arbejde og mulige redskaber er beskrevet nærmere i kapitel 3.

Opfølgningskoordinatoren arbejder med 2-3 indsatsområder pr. familie, som udpeges i samarbejde med familierne efter deres ønsker og behov. Mulige indsatsområder inkluderer hjemskole, familieliv, kommunale tilbud, netværksmøder, hjemmebesøg og møder, fritidsliv og sunde fællesskaber og civilsamfundsorganisationer. UO bliver tilpasset til den enkelte familie, og omfanget og indholdet af UO vil variere fra familie til familie. UO afsluttes 10 uger efter endt ophold.

Opfølgningskoordinatorerne er ansat på Julemærkehjemmene, og på de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen, er der hhv. ansat 3 og 4 opfølgningskoordinatorer. Opfølgningskoordinatorerne bliver tilknyttet forskellige "rul" af familier,

og de bliver første gang præsenteret for familierne ved opstartsmødet forud for opholdet. De deltager både i første og anden forældredag samt slutsamtalen for de familier, som de er tilknyttet, og undervejs i opholdet har de løbende fokus på at afsøge og tilrettelægge mulige opfølgningsaktiviteter i dialog med familierne. Dette arbejde fortsætter ind i selve opfølgningsperioden. Antallet af familier, som opfølgningskoordinatorerne er tilknyttet, kan variere, men som udgangspunkt er de tilknyttet flere rul, hvoraf nogle er i gang med deres ophold, mens andre er i gang med deres opfølgningsperiode. Flere af opfølgningskoordinatorerne, som indgår i denne undersøgelse, har tidligere arbejdet som pædagoger eller lærere på Julemærkehjemmene. De øvrige har anden pædagogisk, didaktisk eller socialfaglig baggrund og arbejdserfaring.

Hvordan udvælges børn til den udvidede opfølgning?

UO er udviklet til at støtte familier, som vurderes at have behov for en mere intensiv opfølgningsindsats for at skabe en god overgang fra opholdet på Julemærkehjem til hjemmet og nærmiljøet. Vurderingen af, hvilke børn og familier, som skal tilbydes UO, foretages af opfølgningskoordinatorerne på Julemærkehjemmet. I tilfælde af uenighed om, hvilken indsats barnet og familien skal tilbydes, er det opfølgningskoordinatorernes teamkoordinator, der træffer den endelige beslutning. Vurderingen starter allerede ved forbesøget, hvor familien besøger Julemærkehjemmet før barnets ophold, og den endelige visitation sker senest ved den første forældredag 3-4 uger inde i opholdet. Der er ikke specifikke betingelser for, hvornår en familie vurderes egnet til UO, men det er en samlet fagprofessionel vurdering, ud fra hvilke behov den enkelte familie har.

UO tilbydes efter behov, da det ressourcemæssigt ikke er muligt at tilbyde UO til alle familier med ophold på Julemærkehjem. Det forventes dog heller ikke, at alle familier har behov for en udvidet opfølgningsindsats. Julemærkefonden vurderer, at ca. 25 % af børnene og deres familier ikke har behov for en udvidet opfølgning. Familier, som ikke visiteres til UO, modtager den eksisterende standardopfølgning.

Udvikling og udbredelse af Projekt Udvidet Opfølgning

Den udvidede opfølgningsindsats blev i første omgang udviklet og afprøvet af en gruppe bestående af forstanderen samt fire opfølgningskoordinatorer på Julemærkehjemmet Liljeborg. Julemærkehjemmene har tidligere gennemført og evalueret flere projekter, som har haft til formål at styrke samarbejdet med både forældre og kommuner[1] samt at styrke opfølgningen på familier endt ophold[2]. Initiativet til at udvide de eksisterende samarbejdsaftaler med skole, kommuner og familier

[1] Projekt Drivkraft (Nielsen et al., 2008) og Projekt Øget Udbytte (Niss & Rasmussen, 2016).

[2] Pilotfasen for den udvidede opfølgningsindsats på Julemærkehjemmet Liljeborg er tidligere blevet evalueret (Kristoffersen, 2022).

udspringer særligt af resultaterne fra en tidligere undersøgelse, som bl.a. beskriver den svære hjemkomst og belyser udviklingsperspektiver i overgangen fra Julemærkehjem til hjemmemiljøet (Niss & Rasmussen, 2016). Udviklingen af Projekt Udvidet Opfølgning er blevet formet af opfølgningskoordinatorerne og forstanderen fra Julemærkehjemmet Liljeborgs egne forståelser og erfaringer med familiernes behov efter opholdets afslutning. Derudover er der taget højde for, hvad der professionelt og praktisk er muligt inden for Julemærkehjemmenes rammer, herunder i forhold til økonomi, ressourcer og praktiske forhold.

Efter udviklingen og afprøvningen af Projekt Udvidet Opfølgning på Julemærkehjemmet Liljeborg vurderede Julemærkefonden i 2023, at indsatsen i en tilpasset udgave var moden til at blive implementeret på tre af Julemærkefondens fem Julemærkehjem. Julemærkehjemmene Liljeborg, Hobro og Fjordmark har derved implementeret UO fra starten af 2024. Under evalueringsperioden fortsætter Julemærkehjemmene Skælskør og Kildemose med at tilbyde standardopfølgningen.

1.3 Viden fra eksisterende forskning og litteratur

Tidligere international forskning peger generelt på, at intensive ophold med fokus på vægt (*eng.: weight loss camps*) kan have positive effekter på børns sundhed, trivsel og vægt. Studier af interventioner, hvor børn opholder sig væk fra hjemmet i en afgrænset periode for intensivt at arbejde med sundhed og sociale relationer, viser bl.a. forbedringer i fysisk sundhed og selvværd (Gately et al., 2000; Quinlan et al., 2009). Samlet set fremhæver litteraturen, at det ofte er vanskeligt at fastholde de positive resultater, når børnene vender tilbage til deres hverdag fra et ophold væk fra hjemmet. På baggrund af udfordringerne med at opretholde udviklingen efter hjemkomsten fokuserer en del af litteraturen derfor også på opfølgningsindsatser efter sundhedsinterventioner, og hvorvidt disse er succesfulde i at understøtte barnet i fastholdelsen af de gode vaner. En meta-analyse viser, at opfølgningsindsatser kan bidrage til bedre langsigtede resultater, bl.a. i form af stabiliseret BMI sammenlignet med kontrolgrupper, som ikke modtager opfølgning. Effekterne er dog ofte begrænsede over tid, og flere studier viser, at børnene fortsat oplever en gradvis tilbagegang efter interventionens afslutning (Van der Heijden et al., 2018). Litteraturen peger dog på, at effekten af opfølgning afhænger af interventionens intensitet, varighed og forankring i barnets hverdagsliv, og eksempelvis findes der bedre effekter af ansigt-til-ansigt-opfølgning sammenlignet med mere passive eller digitale former for kontakt (Van der Heijden et al., 2018; Wilfley et al., 2007). Studier viser ligeledes, at effekterne af interventioner målrettet forebyggelse af overvægt blandt børn og unge ofte er kortsigtede (Bruun et al., 2021).

Danske evalueringer af Julemærkehjemmenes opfølgningsarbejde viser et lignende billede. Evalueringer af styrket samarbejde mellem Julemærkehjem, forældre og kommuner finder, at forældre oplever øget støtte og bedre relationer til personalet, men at dette ikke nødvendigvis fører til tydelige forbedringer i langsigtede udfald som BMI, oplevet livskvalitet eller mobning (Niss & Rasmussen, 2016). En tidligere evaluering af den udvidede opfølgnings pilotfase finder ligeledes begrænsede langsigtede effekter på bl.a. BMI og livstilfredshed, selvom familierne oplevede større støtte og flere aktiviteter (Kristoffersen, 2022). Evalueringen peger samtidig på, at implementeringen blev påvirket af covid-19-pandemien, hvilket kan have reduceret indsatsens effekt.

Samlet peger den eksisterende forskning på, at intensive ophold som Julemærkehjem kan skabe betydelige kortsigtede forbedringer i børns sundhed og trivsel, men at fastholdelse af effekterne er en central udfordring. Litteraturen understreger derfor betydningen af opfølgningsindsatser, familiedeltagelse og støtte i barnets nærmiljø som afgørende faktorer for at understøtte mere varige positive forandringer.

1.4 Læsevejledning

Kapitel 2 undersøger de fulgte familiers baggrunde for og oplevelser med opholdet samt deres oplevelser med og vurdering af den udvidede opfølgnings kapacitet til at understøtte dem i hjemkomsten.

Kapitel 3 undersøger opfølgningskoordinatorernes rolle og arbejdsopgaver, herunder de muligheder og barrierer, som de oplever i arbejdet med indsatsen.

Kapitel 4 ser på tværs af det samlede kvalitative materiale og fremlægger en analyse af, hvad en udvidet opfølgning særligt kan bidrage med.

Kapitel 5 reflekterer over dynamikkerne i indsatsen og fremlægger en række perspektiver på det fremadrettede arbejde med indsatsen.

Kapitel 6 beskriver undersøgelsens metodiske design og datagrundlag.

2 Børn og forældres oplevelser med den udvidede opfølgning

Familier kan søge ophold på Julemærkehjem af forskellige grunde, og deres livssituation, såvel som de mål, de har for opholdet, kan variere betragteligt. Den udvidede opfølgning er karakteriseret ved at være en håndholdt og fleksibel indsats, hvis udformning bliver tilpasset den enkelte families ønsker og behov, og i praksis kan den se ud på forskellige måder, alt efter hvilken familie, den er rettet mod. For at kunne forstå kompleksiteten i de fulgte familiers oplevelser med hjemkomsten og den udvidede opfølgning er der således en række baggrundsvariable, som er vigtige at forholde sig til i den samlede analyse. Familiernes forskellige baggrunde, problemstillinger og mål for opholdet, deres oplevelser med selve opholdet og det udbytte, de ønsker at fastholde, samt hvilke ønsker og behov de har i forhold til opfølgningen, er alle forhold, som kan variere, og som samtidig har betydning for, hvordan opfølgningen bliver udformet.

Inden vi fokuserer på familiernes oplevelser med hjemkomsten samt deres vurderinger af opfølgningens kapacitet til at støtte dem i processen, vil vi indledningsvist se på familiernes forskellige veje til opholdet på Julemærkehjemmet, herunder hvilke problemstillinger, de ønsker at arbejde med. Dernæst ser vi på familiernes oplevelser af opholdet og hvilket udbytte, de har opnået, hvorefter vi afslutningsvis ser på familiernes oplevelser med hjemkomsten og opfølgningen.

2.1 Vejen til Julemærkehjemmet: familiernes baggrunde, problemstillinger og ønsker til opholdet

Der kan være mange veje til et ophold på Julemærkehjem. Formålet med dette delafsnit er at give et indblik i de fulgte familiers vej til Julemærkehjemmet og herunder illustrere variationen i de mulige ønsker og behov, som den udvidede opfølgning skal tage højde for. Afsnittet baserer sig på interviews med både familier og opfølgningskoordinatorer.

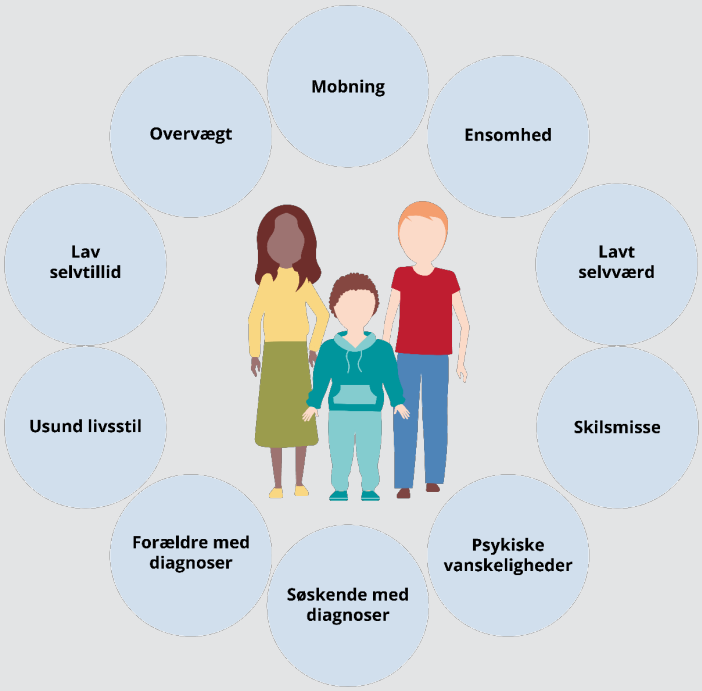
Overordnet havde familierne forskellige motivationer og mål for at søge om et ophold, og deres livssituationer samt typen og omfanget af de oplevede problematikker, som lå til grund for deres ansøgninger, varierer betragteligt. Fælles for dem alle var oplevelser med mistrivsel, om end der kan være forskel på mistrivslens karakter

og omfang, og ikke mindst hvor og hvordan den kommer til udtryk, eksempelvis om det fortrinsvis er i hjemmet, i skolen, i fritiden eller mere generelt, at det fylder.

Opfølgningskoordinatorerne fremhæver ligeledes, at Julemærkehjemmenes målgruppe kan være meget bred, og familierne kan have mange forskellige tilløb til at søge om et ophold på Julemærkehjem. Figur 2.1 illustrerer nogle af de forskellige problematikker, som karakteriserer de fulgte familier, og som de har lagt til grund for deres ansøgning om et ophold på Julemærkehjem.

Figur 2.1 Familiernes oplevede problematikker

Figuren illustrerer nogle af de oplevede problematikker, som karakteriserer de fulgte familier, og som de selv har lagt til grund for deres ansøgning om et ophold på Julemærkehjem.

Anm.: Udsnit af de oplevede problematikker blandt de fulgte familier fra de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

Forløb forud for opholdet

Der er stor forskel på, hvordan familierne har hørt om muligheden for et ophold på Julemærkehjem, og herunder hvilket forløb der er gået forud for ansøgningen. For nogle familier har det været en fagprofessionel, eksempelvis en skolelærer, socialrådgiver eller sundhedsplejerske, som har bragt muligheden op for familien. I andre

familier har forældre eller barnet hørt om det gennem venner, bekendte, klassekammerater eller familiemedlemmer, der enten selv har erfaring med et ophold, eller som kender nogen, der har. Enkelte har fundet frem til Julemærkehjemmene gennem søgninger på internettet efter mulige tilbud til børn i mistrivsel eller har hørt om det i en tv-dokumentar om børn på ophold.

Der kan være stor forskel på, hvor længe problematikkerne har været til stede eller været under opbygning, og på, hvordan familierne selv har forsøgt at adressere dem forud for ansøgningen om et ophold. Nogle ansøger på baggrund af langvarig mistrivsel, hvor de eksempelvis har søgt hjælp hos forskellige kommunale aktører eller har været igennem en udredningsproces. Andre søger på baggrund af mere akut opståede udfordringer, og hvor børnene eksempelvis er begyndt at udvise mere pludselige tegn på mistrivsel i form af bekymrende adfærd såsom skolevægring eller selvskade. Flere af de fulgte familier har været igennem et længere forløb forud for ansøgningen, hvor de fleste har søgt hjælp gennem skolen, og eksempelvis været i kontakt med kommunale rådgivningstilbud eller familiebehandling. Flere af de fulgte familier beskriver, at opholdet på Julemærkehjem for dem var et "sidste forsøg" på afhjælpe mistrivslen hos deres barn efter at have forsøgt sig med andre tiltag gennem en længere periode. Efter familierne har ansøgt om et ophold, kan der i nogle tilfælde også være mange måneders ventetid, og i denne periode kan familierne yderligere forsøge sig med tiltag i hjemmet eller rette henvendelse til fagprofessionelle omkring dem.

Udfordringer i hjemmet

Forældrene kan selv have udfordringer, som gør, at de periodisk eller på mere generelt niveau mangler overskud i hverdagen eller har svært ved at drage omsorg for deres børn. Forældrene kan have udfordringer med psykiske vanskeligheder i relation til egne diagnoser eller perioder med stress, depression og sorg, eller de kan have funktionelle lidelser, misbrugsproblematikker eller være i intern konflikt. I nogle familier kan forældrene eksempelvis være skilt og ikke længere være på talefod, og barnet kan derfor føle sig klemt mellem to familier, hvor der kan være nye bonussøskende, forskellige børnesyn og måder at tilgå forældrerollen på. I nogle familier kan barnets søskende også have diagnoser eller udfordringer, som optager meget af familiens tid og opmærksomhed, hvilket gør, at barnet kan føle sig glemt eller overset. Af forskellige årsager kan der således være udfordringer i hjemmet, som gør, at børnene i varierende grad oplever uforudsigelighed, utryghed, manglende overskud hos forældrene eller omsorgssvigt.

Udfordringer i skolen

Størstedelen af børnene, som har et ophold på Julemærkehjem, oplever en eller anden grad af mistrivsel forbundet med skolen. Børnene kan eksempelvis have været

udsat for mobning, føle sig uden for fællesskabet i klassen eller mere grundlæggende føle, at de ikke er det samme værd som deres klassekammerater, eller at de er forkerte eller ser forkerte ud. Nogle børn kan opleve det sociale miljø i klassen som utrygt, og de kan have haft meget fravær eller været i skolevægring eller oplevet stor udskiftning blandt lærere eller klassekammerater. I tillæg til de sociale udfordringer kan børnene også opleve faglige udfordringer, eksempelvis i forbindelse med ordblindhed eller læsevanskeligheder, hvilket også kan bevirke, at de føler sig forkerte, og påvirke deres oplevelse med og lyst til at gå i skole på en negativ måde. Ofte har de oplevede udfordringer i skolen en kompleksitetsgrad, hvor flere af de ovenstående forhold er til stede på samme tid.

Udfordringer i fritiden og hverdagslivet generelt

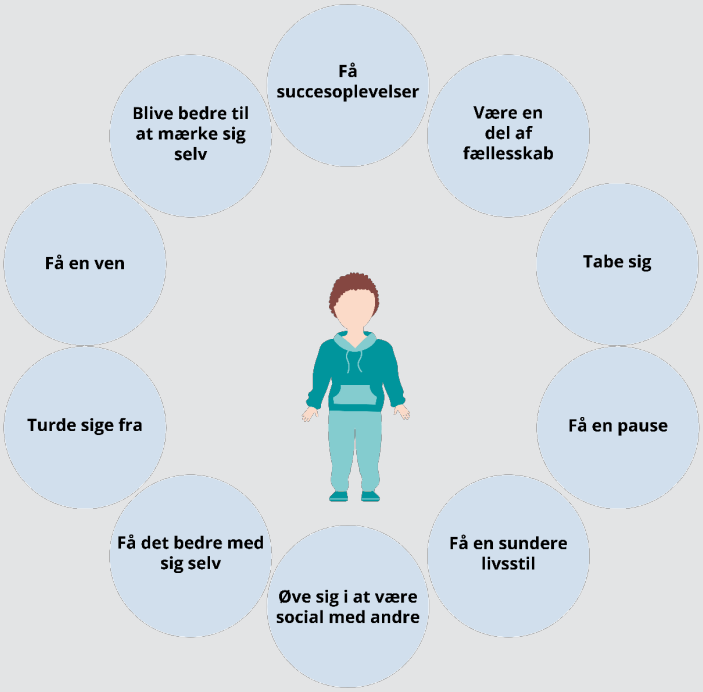
For de fulgte familier, såvel som mange andre børn med ophold på Julemærkehjem, er mistrivslen ifølge opfølgningskoordinatorerne ofte forbundet med ensomhed. Nogle af de fulgte børn har ingen eller få venner, og dette kan komme til udtryk ved, at de ikke deltager i fritidsaktiviteter, og hverken er en del af fællesskaber i eller uden for skolen. Nogle børn kan være begyndt at isolere sig på deres værelse og bruge det meste af deres tid med deres telefon eller foran computeren. For nogle er mistrivslen forbundet med mere generelle udfordringer med at indgå i socialt samspil med andre, hvilket fylder i alle de sociale arenaer, som barnet indgår i. For samtlige børn er mistrivslen i en eller anden udstrækning forbundet med udfordringer med selvværd, selvtillid og en manglende tro på, at de er noget værd, hvilket også kan fylde i alle hverdagens aspekter. Nogle børn og familier kan endvidere have livsstilsudfordringer, eksempelvis hvad angår kostvaner, motion, vægt, personlig hygiejne eller skærmvaner, som kan spille ind på den oplevede mistrivsel.

Familiernes mål for opholdet

Forud for opholdet bliver familierne bedt om at sætte sig nogle mål og herunder beskrive, hvad de ønsker at arbejde med og opnå gennem opholdet. Figur 2.2 viser nogle af de mål, som de fulgte familier havde sat sig for opholdet. For de fulgte familier indgår der ofte formuleringer om, at barnet skal få bedre selvværd og mere selvtillid, og desuden indgår sociale mål om eksempelvis at få venner, at indgå i et fællesskab, at øve sig i socialt samspil eller i at sige fra, også i langt de fleste målbeskrivelser. Derudover kan der også indgå mål om at tabe sig, at få sundere vaner i forhold til kost, motion og skærmbrug eller at få en pause fra det, som er svært. Opfølgningskoordinatorerne fremhæver, at familiernes mål generelt indebærer mål om selvværd, selvtillid, socialt samvær og livsstilsændringer. De fulgte familier har alle sat sig mellem tre og fem mål for opholdet, og det er et gennemgående fællestræk, at målene kun omhandler barnet, og ikke familien som helhed.

Figur 2.2 Familiernes mål for opholdet

Forud for opholdet bliver familierne bedt om at sætte sig nogle mål for opholdet. Figuren illustrerer nogle af de mål, som de fulgte familier har sat sig for opholdet.

Anm.: De mål, som de fulgte familier har sat sig for opholdet.

De fulgte familiers mål omhandler kun barnet og ikke familien som helhed, og derfor er figuren illustreret med et barn i midten og ikke en hel familie.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

2.2 Familiernes oplevelser med opholdet og det opnåede udbytte

I de fulgte familier er både børn og forældre i høj grad tilfredse med opholdet, og de er glade for, at de traf beslutningen om at tage af sted. I de fulgte familier er der en udpræget oplevelse af, at opholdet på Julemærkehjem har haft en positiv indflydelse og i varierende grad har afhjulpet den oplevede mistrivsel. En forælder beskriver eksempelvis opholdets betydning således: "Jeg tør slet ikke tænke på, hvordan det havde set ud, hvis vi ikke havde fået opholdet. Det har betydet alt".

Trods den udprægede enighed om opholdets positive betydning blandt de fulgte familier kan der både på tværs af familierne såvel som mellem børn, forældre og opfølgningskoordinatorer være forskellige perspektiver på, hvad udbyttet fra opholdet mere præcist består af, herunder hvordan det kommer til udtryk, og ikke mindst hvordan det er opnået.

En kompleks og mangefacetteret oplevelse

På tværs af de fulgte familier er der forskel på, hvad de hver især fremhæver omkring deres oplevelse med opholdet, og der kan også være forskel på, hvad hhv. børn og forældre fremhæver.

Selvom oplevelsen for de fulgte familier overordnet har været positiv, fremhæver flere familier eksempelvis en række udfordringer ved opholdet, som har været til stede indledningsvist såvel som mere varigt undervejs. Først og fremmest har flere familier forud for opholdet bekymret sig for, hvordan det ville gå, og herunder, om barnet ville kunne gennemføre opholdet, eller om det ville blive endnu en tilføjelse til den række af nederlag, som barnet havde med sig i bagagen.

For nogle familier har starten på opholdet været svær og krævende. Nye omgivelser og et savn af forældrene har for nogle børn ført til udfordringer med hjemve i begyndelsen af opholdet, og for nogle få har dette været mere varigt. Qua de problemstillinger, som førte til, at de kom på ophold i første omgang, har nogle børn også haft udfordringer med at tage del i fællesskabet og indgå i socialt samvær med andre børn, hvilket har haft indflydelse på den oplevede trivsel under opholdet. Nogle forældre har også været udfordrede af kun at kunne se deres børn i weekenderne, og at de som udgangspunkt kun kunne snakke med dem én gang om dagen i forbindelse med den daglige telefontid på en halv time. Nogle forældre har desuden haft indledningsvise eller mere varige oplevelser af, at det var krævende at hente og bringe deres barn hver weekend, og særligt hvis de boede langt væk, havde flere børn, ikke havde en bil, eller hvis afleveringsprocessen var svær for barnet.

Omvendt er der også mange familier, hvor barnet ikke har haft hjemve, og hvor barnet tydeligt har trivedes mere eller mindre fra begyndelsen af opholdet. For disse familier har dette lettet overgangen til opholdet og hurtigt fjernet de indledningsvise bekymringer, som barnet og især forældrene måtte have haft forud for opholdet. Nogle forældre beskriver ligefrem, at det efter få uger kun var et par minutter af den daglige telefontid, som deres barn ville bruge på dem, fordi barnet var blevet mere optaget af at være sammen med sine nye venner.

De fleste af de fulgte familier vurderer, at det omtrent var halvvejs inde i opholdet, at både børn og forældre for alvor havde vænnet sig til den nye hverdag, og hvor der for dem var begyndt at være tydelige tegn på øget trivsel hos barnet. Halvvejs

inde i forløbet havde børnene ofte fået en række succesoplevelser og eksempelvis fået nye venner, opbygget en god relation til deres værelseskammerater eller fået en tillidsfuld relation til én eller flere fra personalet. På dette tidspunkt var forældrene ligeledes begyndt at observere tegn på øget trivsel hos barnet, eksempelvis i form af at barnet virkede gladere, når han eller hun var hjemme i weekenderne, eller stolt kunne fortælle om nye oplevelser og venskaber. For nogle få familier indtrådte sådanne oplevelser hos barnet og forældrene først senere på opholdet, og et enkelt forældrepar fortæller, at det først var omkring slutningen af opholdet, at barnet i deres optik for alvor så ud til at begynde at profitere af opholdet.

Forskellige perspektiver på udbyttets karakter, udtryk og årsager

Udbyttet fra et ophold på Julemærkehjem kan se ud på mange måder, og blandt børn, forældre og opfølgningskoordinatorer kan der være forskellige perspektiver på udbyttets karakter, herunder hvordan det kommer til udtryk, og hvordan det er opnået. Når de fulgte børn og familier skal beskrive udbyttet fra opholdet, indgår der ofte formuleringer omkring, at barnet har fået bedre selvværd, øget selvtillid og tro på sig selv, og at barnet har fået styrket sine sociale kompetencer eller har ændret vaner i forhold til kost, motion eller skærmtid. Det opnåede udbytte viser sig gennem en generelt øget trivsel, hvilket dog kan have mange forskellige udtryk for de forskellige familier. De fleste familier vurderer, at det eksempelvis kommer til udtryk ved, at barnet virker gladere og i bedre humør, og at barnet har mere energi og er mere social og aktiv. For nogle kommer det til udtryk ved, at det går bedre socialt i skolen og med at lave legeaftaler, at barnet er startet til en fritidsaktivitet, at morgen- og aftenrutiner forløber lettere, eller at tiltag omkring kost, motion og skærmtid er lettere at overholde, eksempelvis ved at barnet er holdt op med at trøstespise.

Når børn og forældre fortæller om udbyttet, sker det ofte i relation til de specifikke problematikker, som lå til grund for deres ansøgning om et ophold, såvel som de mål, de havde sat for opholdet. Det er værd at bemærke, at opfølgningskoordinatorerne også ofte beskriver barnets oplevelser og eventuelle udvikling undervejs i opholdet i relation til barnets specifikke problematikker, mål og fokusområder. Dette foregår både under opholdet og til slutsamtalen og i forbindelse med opfølgningen. Beskrivelserne af oplevelserne, udviklingen og udbyttet tager ofte form af narrativer, hvor beskrivelser af barnet på forskellige tidspunkter og i forskellige kontekster bindes sammen i fortællinger, som tydeliggør forandring og udvikling. Narrativerne sammenstiller ofte et *før* og et *efter* eller et *nu* og kan i en forsimplet udgave se ud på følgende måde: "Kan du huske dengang, da du lige var kommet, hvor du synes, at X og Y var svært? Se dig nu, og tænk lige, hvor meget du faktisk har rykket dig i forhold til X og Y".

Et illustrativt eksempel i denne forbindelse er en pige, som i forbindelse med sit ophold ønskede at arbejde med sit selvværd og sin selvtillid og herunder at lære og

opleve at blive accepteret som den, hun er. På et tidspunkt havde pigen nævnt overfor personalet, at hun ikke kunne huske, hvornår hun sidst havde haft en bikini på. Under en tur i svømmehallen hen mod slutningen af pigens ophold bemærkede en af pædagogerne, at pigen havde taget bikini på. At pigen nu for første gang i lang tid havde turdet tage en bikini på igen, blev efterfølgende fremhævet af pædagogerne og pigen selv som et eksempel på den udvikling i forhold til selvværd og selvtillid, som pigen havde gennemgået under opholdet.

Som beskrevet ovenfor fokuserer narrativerne ofte på et eller flere konkrete eksempler på barnets adfærd, som illustrerer en udvikling i forhold til. en eksisterende problematik. Eksemplerne kan omhandle mange forskellige ting, men kan eksempelvis omhandle, at barnet er blevet bedre til at indgå i lege og aktiviteter, rumme andre, sige fra, sige pyt, spørge om hjælp, respondere på krav, behovsudskyde eller følelsesregulere, eller at barnet har færre konflikter, følelsesmæssige nedsmeltninger eller udfordringer i forbindelse med morgen- og aftenrutiner eller personlig hygiejne. Samlet set fremhæver narrativerne forskellige eksempler på en øget mestring af hverdagslivet og på, at hverdagens genvordigheder nu forløber lidt lettere for barnet, som har fået en større handlekompetence i eget liv.

Undervejs i opholdet, og ikke mindst i forbindelse med slutsamtalen, præsenterer personalet og opfølgningskoordinatorerne deres pædagogfaglige betragtninger omkring barnets udvikling og herunder overvejelser omkring, hvad der har bevirket udviklingen, og hvilke rammer og tilgange som barnet fremadrettet ville kunne profitere særligt af efter endt ophold. For nogle børn og forældre kan det dog undervejs og efter opholdet fortsat være svært at sætte fingeren på, hvad det præcist er ved opholdet, som har haft betydning for barnets udbytte og udvikling, og ikke mindst, hvad der ville kunne understøtte fastholdelsen af det efter hjemkomsten. Børnene fremhæver oftest oplevelsen af at indgå i et fællesskab, at have fået mange oplevelser, at have fået betydningsfulde relationer med andre børn og med personalet, som det, der har betydet mest for dem ved opholdet.

Dette fylder også en del i forældrenes beskrivelser af opholdets betydning, men oftest fremhæver de desuden en overordnet forståelse af, at det er selve rammerne for opholdet på Julemærkehjemmet, som har muliggjort, at børnenes oplevelser og udvikling kunne finde sted. De fremhæver eksempelvis personalets faglighed, kompetencer og normering, fællesskabet med de andre børn, hverdagens særlige struktur under opholdet og ikke mindst de tilgængelige faciliteter og de forskelligartede oplevelser, som disse muliggør. Forståelsen af, at børnenes udvikling skyldes summen af alle opholdets elementer, og ikke mindst selve rammerne for det, fører hos nogle forældre til en forståelse af, at det derfor kan være svært, hvis ikke umuligt, for dem at genskabe rammerne derhjemme for derved at fastholde udbyttet og udviklingen efter hjemkomsten. Efter hjemkomsten vil barnet eksempelvis være omgivet af andre børn og voksne i skolen, hvor oplevelsen af fællesskab ikke

nødvendigvis kan blive den samme, som den var på Julemærkehjemmet. Derhjemme og i fritiden vil barnet være omgivet af færre voksne og børn, og der vil ikke nødvendigvis være de samme faciliteter og muligheder for aktiviteter.

Når børn og forældre enten halvvejs inde i opholdet eller senere for alvor begynder at opleve et udbytte, begynder uvisheden og tvivlen om tiden efter opholdet også ofte at indfinde sig. For hvad kommer der til at ske, når de kommer hjem, og rammerne ikke længere kan være de samme som på Julemærkehjemmet?

2.3 Vejen hjem igen: Familiernes oplevelser med hjemkomsten og opfølgningsindsatsen

Der kan også være mange forskellige veje hjem fra et ophold på Julemærkehjem. Hvilke ønsker og behov familierne har, hvordan deres opfølgningsindsats ser ud, og ikke mindst, hvad de synes, den bidrager med, kan variere betragteligt fra familie til familie. Fælles for familierne er dog en overordnet oplevelse af, at opfølgningen bidrager til at støtte dem i en uvis periode omkring hjemkomsten, hvor spørgsmålet om, hvorvidt og ikke mindst hvordan barnets øgede trivsel på Julemærkehjemmet kan komme med hjem igen, kan fylde meget. Formålet med dette afsnit er at give et indblik i de fulgte familiers vej hjem fra Julemærkehjemmet og herunder illustrere variationen i familiernes oplevelser, ønsker og behov i forbindelse med hjemkomsten, og i hvordan en udvidet opfølgning kan se ud.

2.3.1 En skrøbelig overgang: spænding, nervøsitet og uvished i tiden frem mod opholdets afslutning

For de fleste fulgte familier er der tydelige tegn på øget trivsel hos børnene omkring halvvejs i opholdet. Ofte har der på dette tidspunkt indfundet sig en større ro hos forældre og børn, som begge har vænnet sig til hverdagen under opholdet. Flere opfølgningskoordinatorer og forældre fortæller dog samtidig, at det også er omkring dette tidspunkt i opholdet, at visheden om opholdets slutning gradvist begynder at fylde mere for familierne. I løbet af opholdets anden halvdel begynder personalet på Julemærkehjemmet gradvist at rette opmærksomheden mod tiden efter opholdet. I forbindelse med forældredag nr. 2, som finder sted i opholdets ottende uge, er der et eksplicit fokus på hjemkomsten. I dialog med pædagoger og opfølgningskoordinatorer bliver familierne her bedt om at udarbejde en handleplan med aftaler og tiltag, som de skal arbejde med at implementere efter hjemkomsten. Med visheden om opholdets snarlige afslutning følger dog også spørgsmål om, hvad der kommer til at ske efter opholdet, og hvorvidt og hvordan den øgede trivsel kan fastholdes.

Generelt oplever familierne tiden omkring hjemkomsten som værende præget af spænding, nervøsitet og uvished, om end dette varierer familierne imellem. Selvom det kan variere i omfang og intensitet, beskriver alle familierne dog en vis bekymring for, hvorvidt og hvordan den øgede trivsel også kan fortsætte derhjemme efter opholdet. Børnene kan være bekymrede for, hvordan det kommer til at gå dem både socialt og fagligt i skolen, herunder hvad klassen tænker om dem, om klassen har "glemt dem", eller om de overhovedet "kan følge med", når de skal til at have et normalt skoleskema igen. Nogle børn skal starte på en ny skole efter opholdet, og dette kan også bidrage til uvisheden. Forældrene kan desuden være bekymrede for, om de kan leve op til handleplanens aftaler, tiltag eller livsstilsændringer i forhold til kost, motion eller skærmtid, som de har sat sig for at implementere efter hjemkomsten. Forældrene giver ofte udtryk for en generel tvivl om, hvad der bedst kan understøtte deres barn i at holde fast i den øgede trivsel efter hjemkomsten, herunder hvordan og hvorvidt de selv kan bidrage til dette. Overordnet har familierne svært ved at vide, hvad de kan forvente sig af hjemkomsten, og eftersom der hverken kan gives entydige svar eller garantier på, hvordan det kommer til at gå dem, oplever de fleste overgangen som skrøbelig.

En forælder beskriver eksempelvis, at hendes barn halvvejs i opholdet havde opnået en øget trivsel på et niveau, som familien ikke havde set i meget lang tid. Pludseligt begyndte visheden om opholdets snarlige slutning dog at fylde hende med bekymring og uvished: "Bliver det ved? Eller bliver vi bare slået tilbage til start igen?". Efter lang tid havde familien endelig fundet noget, der "virkede" for barnets trivsel, og forælderen beskriver, at der derfor var en afmagtsfølelse forbundet med visheden om, at opholdet, som havde bevirket ændringen, nu stod til at slutte igen.

For nogle familier kan opholdet siges at have vendt om på forholdet mellem 'hjem' og 'ude'. Over tid kan Julemærkehjemmet blive til det trygge og forudsigelige 'hjem', hvor børnene trives og oplever et fællesskab, og hvor fagpersonerne er mange, nærværende, lyttende, forstående og i stand til at hjælpe. For familier som disse bliver forestillingen om dagligdagen efter hjemkomsten omvendt forbundet med nervøsitet, uvished og bekymring, fordi det ikke er til at forudsige, hvordan det kommer til at gå, og fordi det ydermere er et sted, hvor noget aktivt skal ændres, tilpasses og opnås. Således kan udsigten til hjemkomsten for nogle være forbundet med uvished, bekymring og en følelse af afmagt.

2.3.2 Den uforudsigelige hjemkomst: familiernes oplevelser, behov og ønsker til hjemkomsten og den udvidede opfølgning

Selvom alle familier har oplevet en vis form for bekymring og uvished i tiden op til hjemkomsten, så har de ikke desto mindre meget forskellige oplevelser med den. Næsten alle familier beskriver oplevelser med svingninger i trivsel og humør i

forbindelse med hjemkomsten og opfølgningsperioden, men hvor store svingningerne er, hvornår i perioden de kommer, og om familierne i denne forbindelse har et ønske om kontakt med opfølgningskoordinatoren, varierer betragteligt. Familiernes forskellige forløb i forbindelse med hjemkomsten kan dog have betydning for deres oplevelser med og ønsker til opfølgningens form, indhold og intensitet.

I den ene ende af spektret befinder sig familier, for hvem de første uger efter hjemkomsten var præget af stor optimisme, håb og gejst. Med en nyfunden energi skulle tiltagene fra handleplanen og de mange nye ting, som både børn og forældre havde lært, prøves af i hverdagen. Opfølgningskoordinatorerne beskriver ligeledes, at nogle familier "rider på en bølge" i den første periode efter hjemkomsten, som for nogle kan antage karakter af, hvad en opfølgningskoordinator beskriver som en "honeymoon-fase" præget af positivitet og lethed. Ifølge opfølgningskoordinatoren vil bølgen dog aftage gradvist, som hverdagen indfinder sig, "nyhedsværdien" aftager, og velkendte eller nye udfordringer viser sig. For nogle glider det langsomt over i en ny normal, mens andre oplever at befinde sig i en decideret bølgedal, hvor den nyfundne energi, lethed og gejst synes at være helt forduftet. Eksempelvis kan nogle af de børn, som vender tilbage til deres gamle skole efter opholdet, opleve en stor interesse fra deres klassekammerater i tiden umiddelbart efter hjemkomsten. Over tid kan den intensiverede interesse fra klassekammeraterne dog aftage og vende tilbage til det vante niveau, hvilket nogle børn kan opleve som tilbagegang eller et nederlag. En opfølgningskoordinator påpeger dog, at en sådan intensiveret interesse sjældent kan vare ved, og selvom børnene efterfølgende kan opleve dens aftagen som et nederlag, så kan de fortsat være i klassen på en anden og bedre måde, end de kunne før opholdet.

I den anden ende af spektret befinder sig familier, for hvem den første periode efter hjemkomsten opleves som svær, overvældende og kaotisk. Tomhed og afsavn til Julemærkehjemmet, en svær hjemkomst til skolen og aftaler med nye kommunale aktører og tilbud kan være overvældende at stå med på én gang. De nye tiltag fra familiernes handleplan omkring eksempelvis kost, søvn, motion, skærmbrug, pligter eller legeaftaler skal ofte implementeres i en familiekontekst, hvor der også sker andre nye ting, eksempelvis i form af opstart af familiebehandling, start til nye fritidsaktiviteter eller et skoleskift. Til sammen kan forhold som disse bidrage til en generel følelse af overvældelse. En forælder beskriver eksempelvis, at det i den første tid efter hjemkomsten var svært at finde ud af, "hvilket ben man skal stå på", mens en anden beskriver, at hun følte, at familien var "overladt til sig selv" i de første uger. At implementere og afstemme nye tiltag i en familiekontekst, hvor forældrene er skilt, eller hvor der også er andre søskende at tage hensyn til, kan være en endnu mere kompleks og overvældende oplevelse.

Familiernes oplevelser med hjemkomsten kan svinge mellem de to beskrevne poler, men i hovedparten af tiden befinder de fleste sig et sted midt i mellem, hvor en vis grad af optimisme og gejst, overvældelse og uvished, eksisterer side om side.

Hjemkomst til skolen

Et af de forhold, som har stor betydning for familiernes oplevelse med hjemkomsten, handler om børnenes hjemskole. De fleste børn bekymrer sig eksempelvis om, hvordan det bliver at vende tilbage til skolen, og i denne forbindelse forekommer den første periode efter hjemkomsten at betyde rigtig meget. I forbindelse med slutsamtalerne, som afholdes ved opholdets slutning, forsøger opfølgningskoordinatorer, pædagoger, forældre, skolelærere og barnet selv som udgangspunkt at koordinere, hvordan den første tid, og særligt den allerførste dag i skolen, skal forløbe. De drøfter, hvordan barnet skal modtages, om læreren skal sige noget til klassen på forhånd eller på dagen, om barnet skal følges ind i klassen eller gå selv, om barnet starter på fuldt eller reduceret skema, og om der skal gælde nogle særlige aftaler fra start. De familier, som havde en klar plan for den første dag og periode, beskriver, at planen gav dem en følelse af tryghed i en overgang, som ellers var forbundet med spænding, nervøsitet og uvished. En forælder beskriver, at planens tilstedeværelse kunne "tage toppen" af de bekymringer, som barnet havde forud for starten i skolen, og herunder fjerne noget af det pres, der var forbundet dermed.

Det er dog ikke altid, at koordineringen lykkes, eksempelvis fordi barnets klasselærere ikke har mulighed for at deltage i slutsamtalen i det pågældende tidsrum. Flere af de familier, som ikke havde en klar plan, beskriver omvendt, at hjemkomsten til skolen var forbundet med stor uvished, og forældrene kunne have svært ved at berolige barnet omkring de bekymringer, som barnet havde. På tværs af forældre og opfølgningskoordinatorer er der udbredt enighed om vigtigheden af at få tonen slået an på en gode måde i forhold til hjemkomsten til skolen, hvilket først og fremmest indebærer tilstedeværelsen af en klar plan for opstarten og en forventningsafstemning med skolen.

Hjemkomst til hjemmet og fritiden

Et andet forhold, som har stor betydning for familiernes oplevelse med hjemkomsten, handler om hverdagens struktur og indhold i hjemmet og i fritiden. Nogle børn beskriver, at hverdagen efter Julemærkehjemmet i begyndelsen kan føles tom og som præget af afsavn til personalet, de andre børn og ikke mindst det fællesskab, de har oplevet at være en del af. Under opholdet er børnene omgivet af andre børn og voksne hele døgnet, og hverdagens struktur såvel som Julemærkehjemmets faciliteter kan understøtte en høj grad af socialt samvær, aktiviteter og nye oplevelser i hverdagen. Når børnene kommer hjem til deres forældre og eventuelle søskende, kan hverdagen i skolen, hjemmet og i fritiden ikke nødvendigvis matche det

vante niveau af oplevet fællesskab, socialt samvær eller aktivitet. Hvis børnene eksempelvis ikke har andre venskaber, fritidsaktiviteter eller blot social omgang med andre uden for skolen, kan tomheden og savnet til Julemærkehjemmet føles meget stor. Omvendt er der også børn, for hvem opholdet har været en intens oplevelse, og som derfor kan være glade for igen at få mere ro i hverdagen derhjemme.

Stor kompleksitet i familiernes oplevelser, behov og ønsker til opfølgningen

Kompleksiteten og forskelligheden i familiernes oplevelser med hjemkomsten afspejles også i deres ønsker og behov i forhold til opfølgningsindsatsen. Nogle familier ønsker "tid til at lande" umiddelbart efter opholdet og efterspørger i denne forbindelse ikke, at opfølgningskoordinatoren tilrettelægger aktiviteter i de første par uger af opfølgningen. Andre familier ønsker derimod tidlig og omfangsrig kontakt med opfølgningskoordinatoren og efterspørger i denne forbindelse, at der planlægges opfølgningsaktiviteter allerede i de første par uger.

Opfølgningskoordinatorerne fremhæver, at det umiddelbart ikke er til at forudsige, hvordan den enkelte familie kommer til at opleve hjemkomsten, herunder hvilke udfordringer de eventuelt måtte have behov for eller ønske hjælp og støtte til. Kompleksiteten og uforudsigeligheden taget i betragtning kan det derfor være svært for opfølgningskoordinatorerne på forhånd at vide, hvordan den ideelle opfølgning for den enkelte familie ser ud. Dette illustrerer vigtigheden af, at opfølgningen er fleksibel og håndholdt, eftersom dette muliggør, at den løbende kan tilpasses familiernes meget forskellige og potentielt skiftende ønsker og behov.

Forskellige perspektiver på problematikkernes karakter og årsag

Selvom forældre og opfølgningskoordinatorer kan være enige om, at børnene er i mistrivsel, kan der være forskelle i deres perspektiver på mistrivslens karakter og herunder, hvordan man kan arbejde med den. Selvom der for langt de fleste af de fulgte familier er en overensstemmelse i forståelsen blandt familierne og opfølgningskoordinatorerne, kan det stadig hænde, at der ikke er det.

Opfølgningskoordinatorerne og det øvrige personale på Julemærkehjemmene fremhæver ofte over for familierne, at et ophold på Julemærkehjem omfatter "hele familien". Blandt de fulgte familier er det dog ikke alle forældrene, der er med på præmissen om, at det er hele familien og ikke blot barnet, som kan have noget at arbejde med. Trods personalets og opfølgningskoordinatorernes indsats er der stadig eksempler på forældre, som undervejs i opfølgningsperioden ikke betragter sig selv og familiedynamikkerne i hjemmet som nogle af de faktorer, der spiller ind på barnets mistrivsel. Forskellige syn blandt forældre og opfølgningskoordinatorer på familiens betydning for hjemkomsten kan have en stor indflydelse på, hvordan

opfølgningen opleves af de involverede aktører, og i sidste ende på, hvorvidt og hvordan udbyttet fra opholdet kan fastholdes.

De forskellige perspektiver på præmissen for opholdet kan både komme til udtryk gennem eksplicitte udsagn fra forældrene eller mere implicit gennem forældrenes handlinger. Det kan også hænde, at der imellem barnets forældre kan være forskellige perspektiver på opholdets præmis. I en enkelt af de fulgte familier er der eksempelvis en forælder, der eksplicit placerer årsagen til barnets mistrivsel hos barnet selv. I denne forælders optik er det barnet selv, der har en masse, som hun skal arbejde med, og i forbindelse med opfølgningen har han derfor svært ved at se, hvorfor han som forælder skal inddrages så meget, som det har været tilfældet. Forælderen vurderer derfor, at det mest hensigtsmæssige ville være, hvis opfølgningskoordinatoren blot mødtes med barnet, eftersom det er barnet, der har været på ophold og har brug for hjælp til at fastholde udbyttet derfra.

Blandt de fulgte familier er der ingen eksempler på børn, som er blevet sendt på ophold mod deres vilje, men der er ikke desto mindre variation i, hvor stor en rolle børnenes eget ønske har spillet i beslutningen, og i hvor høj grad det har været en idé, som forældrene har prøvet at overbevise deres børn om.

2.3.3 Opfølgningens indhold og betydning for hjemkomsten: "Det betyder alt ikke at blive sluppet med det samme"

Opfølgningsindsatsen er karakteriseret ved at være fleksibel og håndholdt. Grundlæggende består den af en værktøjskasse med forskellige redskaber i form af tiltag og opfølgningsaktiviteter, som opfølgningskoordinatorerne kan benytte sig af på baggrund af løbende faglig refleksion og dialog med den enkelte familie. De fulgte familiers oplevelser, behov og ønsker i forbindelse med hjemkomsten kan som nævnt variere meget, og i praksis adskiller deres opfølgningsindsatser sig fra hinanden i forhold til indhold og omfang. Hvilke og hvor mange opfølgningsaktiviteter der planlægges for den enkelte familie, varierer således meget på tværs af de fulgte familier.

Stor variation i opfølgningsaktiviteternes omfang og type

Overordnet består opfølgningsaktiviteterne af aktiviteter målrettet brobygning samt rådgivning og sparring. Brobygningsaktiviteterne kan bestå i at arrangere netværksmøder med relevante fagpersoner omkring familien eller at tage på besøg i barnets klasse, for sammen med barnet at fortælle både klassen og læreren om det at være på Julemærkehjem, og eksempelvis lave sociale aktiviteter og lege for hele klassen. Brobygningsaktiviteterne kan også bestå i at henvise, drøfte eller konkret følge familierne til nye fritidsaktiviteter eller kommunale og civile aktivitets- og rådgivnings-

tilbud. Eksempelvis har en af opfølgningskoordinatorerne bistået en familie igennem hele processen med at finde en passende venskabsfamilie til barnet gennem en lokal NGO, herunder ved først at henvise familien til NGO'en samt deltage i flere møder mellem familien og NGO'en.

Aktiviteterne omkring rådgivning og sparring kan bestå af løbende opfølgningssamtaler med familierne, hvilket enten kan foregå online, telefonisk eller ved et hjemmebesøg. Ved opfølgningssamtalerne kan opfølgningskoordinator, forældrene og barnet snakke om, hvordan det går i skolen, hjemmet og fritiden, og herunder, hvordan det går med tiltagene fra handleplanen, med nye aktiviteter og tilbud, eller om familierne har nogle særlige udfordringer, som de ønsker opfølgningskoordinatorens hjælp og sparring til. Opfølgningssamtalerne kan både foregå som en planlagt aktivitet med deltagelse af både opfølgningskoordinator, forældrene og barnet, men det kan også foregå løbende i form af telefonsamtaler eller beskedudvekslinger mellem forældrene og opfølgningskoordinatoren.

Ifølge opfølgningskoordinatorerne er de ovennævnte aktiviteter blandt de redskaber, som de oftest benytter sig af, hvilket også er tilfældet for de fulgte familier. De fulgte familiers opfølgninger består af forskellige sammensætninger af de ovenstående aktiviteter, om end de varierer betragteligt i type og omfang. For en af familierne bestod opfølgningen eksempelvis af to opfølgningssamtaler med opfølgningskoordinatoren online, kombineret med et møde på skolen og et afsluttende hjemmebesøg. For en anden familie bestod opfølgningen derimod af de samme aktiviteter samt et yderligere besøg i klassen, flere møder på skolen, løbende beskedudveksling og telefonisk kontakt med forældre, klasselærere og en skoledagtilbudsrådgiver samt deltagelse i familierådslagning.

Familiernes vurdering af opfølgningens betydning

Trods variationen i opfølgningernes indhold og omfang er det et fællestræk for samtlige familier, at de alle tilskriver opfølgningsindsatsen en stor betydning for deres oplevelse med hjemkomsten, og ikke mindst for arbejdet med at fastholde det udbytte barnet har opnået.

I denne forbindelse fremhæver nogle familier specifikke opfølgningsaktiviteter som dem, der gjorde udslaget, mens de fleste familier fremhæver opfølgningen som helhed, og ikke mindst følelsen af "ikke at blive sluppet", som det afgørende. Fælles for familierne er, at de har en stor tillid til og respekt for Julemærkehjemmet og dets personale, og flere af dem beskriver personalet som de fagpersoner, der kender dem og deres børn bedst. Nogle beskriver også Julemærkehjemmet som det eneste sted, hvor de hidtil har følt sig set, hørt og forstået i deres udfordringer. Det er i denne sammenhæng, at de fleste familier fremhæver vigtigheden af, at kontakten til

Julemærkehjemmet og dets personale ikke forsvinder med det samme efter opholdet, men at det fortsætter i et vist omfang i den første periode.

Opfølgningskoordinatorerne fremhæver for familierne, at de uden om de planlagte aktiviteter altid kan ringe til dem. Flere familier fremhæver netop dette som noget af det, der har haft den største betydning for dem i forbindelse med opfølgningen. For nogle forældre har den løbende telefoniske sparring med opfølgningskoordinatoren været den opfølgningsaktivitet, som har fyldt mest, og som de tilskriver den største betydning. Andre forældre fremhæver, at selvom de ikke har benyttet sig særligt meget af muligheden, så har selve visheden om dens tilstedeværelse givet dem en stor tryghed i tiden efter opholdet. Visheden om, at der er en fagperson med indgående kendskab til dem, som løbende holder øje, og som de altid selv kan kontakte, har i sig selv en meget stor betydning for familierne.

En forælder beskriver eksempelvis, at hun allerede inden opholdets begyndelse var bekymret for, hvad der skulle ske efter opholdets afslutning. Hun beskriver, at hendes "skuldre sænkede sig", og at hun kunne "ånde lettet op", da hun til introdagen forud for opholdet blev præsenteret for opfølgningsindsatsen og opfølgningskoordinatoren. Ifølge forælderen havde visheden om opfølgningens tilstedeværelse en stor betydning for hende både under og ikke mindst efter opholdet. Selvom hun retrospektivt vurderer, at hun ikke benyttede sig af den åbne telefon i det omfang, hun kunne have haft brug for, er hendes vurdering af opfølgningens betydning utvetydig: "Det betyder alt, at man ikke bliver sluppet med det samme".

Opfølgningen forekommer at fylde mest i forældrenes oplevelser

Mens opfølgningsindsatsen tillægges en stor betydning af næsten samtlige af de fulgte forældre, er det værd at fremhæve, at den for nogle børn ikke fylder særlig meget i deres oplevelser med at komme hjem fra Julemærkehjemmet. Selvom opfølgningen i høj grad handler om barnets trivsel, er det i nogle tilfælde forældrene og de omkringliggende fagpersoner, som opfølgningsaktiviteterne centrerer sig om. Eksempelvis foregår nogle opfølgningsaktiviteter primært i dialog mellem opfølgningskoordinatoren og forældrene, skolen eller øvrige aktører omkring familien. Løbende samtaler mellem opfølgningskoordinatoren og forældrene, eller netværksmøder uden barnets deltagelse, er aktiviteter, som kan fylde meget i forældrenes oplevelser, men af gode grunde ikke i barnets. Børnene kan dog stadig være glade for at have haft besøg af opfølgningskoordinatoren i klassen eller i hjemmet, og for nogle af de større børn har det også haft betydning, at dele af kontakten med opfølgningskoordinatoren er foregået mellem dem og opfølgningskoordinatoren alene.

Opfølgningen har stor betydning for familiernes forståelse af, hvad der skal fastholdes, og hvordan

Samtlige børn og forældre er enige om, at de har fået meget ud af deres ophold på Julemærkehjemmet. Ikke desto mindre kan det for nogle familier stadig være svært at beskrive præcist, hvad det er, de har opnået. Familierne beskriver ofte, at børnene eksempelvis har fået større selvtillid, bedre selvværd, føler sig gladere, har mere energi, eller at det generelt "går bedre" i skolen, med legeaftaler i fritiden eller med morgen- og aftenrutiner i hverdagen. Det kan dog være svært for familierne at komme nærmere på, hvad det helt præcist er, som har ændret sig, og i særdeleshed også, hvad det er, der har bevirket, at børnene nu trives bedre. Under opholdet udarbejder pædagoger og lærere på Julemærkehjemmet udførlige pædagogfaglige beskrivelser af barnets ophold og den udvikling, de har været igennem, og dette sammenfattes i en slutudtalelse, som præsenteres til slutsamtalen. Det er dog ikke i alle familier, at indsigterne fra slutudtalelsen slår tydeligt igennem i deres egne forståelser og beskrivelser af barnets udvikling og udbytte.

Eftersom det for nogle familier kan være svært at indfange, hvad barnets udvikling under opholdet består i, og ikke mindst, hvad der har skabt den, kan det ligeledes være svært for dem at vide, hvordan de bedst muligt selv kan understøtte det efter hjemkomsten. Blandt forældrene er der mange forskellige idéer om, hvad et ophold på Julemærkehjem kan. De fleste har en forståelse af, at det er de samlede rammer på Julemærkehjemmet, som har bevirket den udvikling, de oplever hos deres barn. I denne forståelse er det summen af personalets normering og kompetencer, beliggenhedens faciliteter og fællesskabet med andre børn, som tilsammen gør forskellen. Hvor rammende denne forståelse end måtte være, fører den for nogle forældre også til en forståelse af, at det derfor er svært, hvis ikke umuligt, for dem selv at genskabe rammerne fra Julemærkehjemmet derhjemme og i barnets skole.

Fælles forståelse af trivsel og udbyttet fra opholdet er vigtigt for hjemkomsten

Villumsen et al. (2023) har beskrevet, hvorledes der både i forskningslitteraturen og blandt fagprofessionelle, forældre og børn kan være mange måder at forstå, hvad trivsel *er,* herunder hvilke indikatorer der kan være på, at et barn *trives.* De påpeger, at forskelle i forståelsen af trivsel på tværs af aktører kan være en barriere for det fælles samarbejde om at styrke et barns trivsel. I denne forbindelse er det væsentligt at fremhæve, at forskelle i måden hhv. opfølgningskoordinatorer, forældre, børn og øvrige fagpersoner forstår barnets udbytte og trivsel under og efter opholdet ligeledes kan være en potentiel barriere for det brede samarbejde om barnets trivsel efter hjemkomsten. Opfølgningskoordinatorerne har derfor en særligt vigtig rolle, fordi de i forbindelse med opfølgningen har en løbende mulighed for at afstemme forståelserne blandt børn, forældre og øvrige fagpersoner omkring barnet og herunder guide parterne hen mod en fælles forståelse af, hvad der bedst kan understøtte barnet i forbindelse med hjemkomsten.

3 Arbejdet med den udvidede opfølgning

Formålet med dette afsnit er først og fremmest at beskrive opfølgningskoordinatorernes arbejde med udgangspunkt i de fulgte opfølgninger og herunder afgrænse en overordnet forståelse af deres rolle og mulige arbejdsopgaver. Derefter fokuserer afsnittet på opfølgningskoordinatorernes oplevelser med deres arbejde og analyserer herunder deres løbende arbejde med at balancere og afveje multiple hensyn. Afslutningsvis fokuserer afsnittet på opfølgningskoordinatorernes oplevelser med de barrierer for indsatsens virkning, som de møder i deres arbejde.

3.1 Opfølgningskoordinatorernes rolle og arbejdsopgaver

Arbejdet med den udvidede opfølgningsindsats kan være svært at afgrænse helt entydigt, eftersom det indebærer andet end det, som strengt taget foregår i de 10 uger efter opholdet.

Opfølgningskoordinatorernes rolle før og under familiernes ophold

Forud for og sideløbende med, at familierne tilbydes en udvidet opfølgning, arbejder opfølgningskoordinatorerne eksempelvis med at etablere og pleje kontakten til de mange samarbejdskommuner, som er tilknyttet hvert Julemærkehjem. Dette arbejde indebærer bl.a. at vedligeholde kontakten til udpegede kontaktpersoner og relevante aktører fra hver kommune samt at kortlægge de kommunale og civile tilbud, eksempelvis aktivitets-, samtale- eller rådgivningstilbud, som kunne være relevante at henvise familier til i forbindelse med opfølgningen. Årligt afholder hvert Julemærkehjem desuden en netværksdag for deres samarbejdspartnere, som opfølgningskoordinatorerne er tovholdere på at arrangere.

Foruden det arbejde, som ligger forud for familiernes ophold, har opfølgningskoordinatorerne også opgaver under selve opholdet. Generelt fremhæver flere opfølgningskoordinatorer, at store dele af deres arbejde er vævet så tæt sammen med de øvrige aktiviteter, som foregår på Julemærkehjemmene, at de kan være svære helt at adskille fra hinanden. Familierne bliver første gang introduceret for opfølgningskoordinatoren på introdagen forud for opholdet. Under opholdet har opfølgningskoordinatoren en opgave i løbende at indgå i dagligdagen på Julemærkehjemmet og herunder opbygge en relation til de børn og forældre, som de skal følge, og

deltage i videndeling og sparring med barnets kontaktpædagog og lærer. Særligt denne del af arbejdet kan være svær at sætte på formel, da den i praksis kan foregå på en særdeles pragmatisk vis.

På forældredag 2, som finder sted i opholdets ottende uge, har opfølgningskoordinatorerne også en stor opgave i sammen med pædagoger og lærere at forberede familierne på hjemkomsten. Foruden at informere om opfølgningen og de mulige opfølgningsaktiviteter bistår de familierne i at udarbejde handleplaner for hjemkomsten, som indebærer aftaler og tiltag omkring eksempelvis kost, søvn, motion, legeaftaler, pligter, skærmbrug eller morgen- og aftenrutiner, som familierne vil arbejde med efter hjemkomsten.

I forbindelse med forældredag 2, og i tiden op til opholdets afslutning, arbejder opfølgningskoordinatoren med at afstemme familiernes ønsker og behov i forbindelse med opfølgningen. På baggrund af faglig refleksion, løbende dialog med familien og barnets kontaktpædagog og lærer samt sparring med de øvrige opfølgningskoordinatorer udarbejder opfølgningskoordinatoren en række forslag til mulige opfølgningsaktiviteter, som de finder fagligt relevante for den enkelte familie. Forslagene præsenteres for familierne løbende og afstemmes endeligt til forældredag 2. Forud for opholdets afslutning kan opfølgningskoordinatorerne således allerede have sat gang i forskellige opfølgningsaktiviteter, som måtte være relevante, eksempelvis i form af at arrangere møder med barnets hjemskole eller følge med barnet på besøg på en ny skole, som familien overvejer at skifte til.

Opfølgningskoordinatorernes rolle under opfølgningen: brobygger, koordinator og vejleder

Som beskrevet har opfølgningsaktiviteterne ofte til formål at bygge bro mellem familien og omkringværende aktører fra eksempelvis skolen, kommunen og civilsamfundet og herunder til diverse kommunale og civile aktivitets-, samtale- eller rådgivningstilbud. Opfølgningskoordinatorens rolle består i høj grad af at være en brobygger, som skal kontakte, aktivere og mobilisere netværket af tilgængelige velfærdsstatslige, civile og familiære aktører og ressourcer i og omkring den enkelte familie. Flere af de aktører, som opfølgningskoordinatorerne rækker ud til, vil ofte være nogen, som familien i forvejen har haft kontakt til, eksempelvis klasselærere og ledere fra hjemskolen. Opfølgningskoordinatorernes arbejde består ikke kun i at bygge bro til nye aktører og tilbud, men i lige så høj grad i at mediere og udbygge relationerne i det eksisterende netværk og herigennem binde aktørerne i og omkring familien tættere sammen. Figur 3.1 illustrerer nogle af de opfølgningsaktiviteter, som indgår i den udvidede opfølgning for de fulgte familier.

Figur 3.1 Mulige opfølgningsaktiviteter

Figuren illustrerer en række eksempler på opfølgningsaktiviteter, som opfølgningskoordinatorerne kan overveje at inddrage i en udvidet opfølgning.

Anm.: Opfølgningsaktiviteter, som kan indgå i en udvidet opfølgning. De nævnte eksempler er hentet fra de udvidede opfølgninger, som vi har fulgt i forbindelse med undersøgelsen.

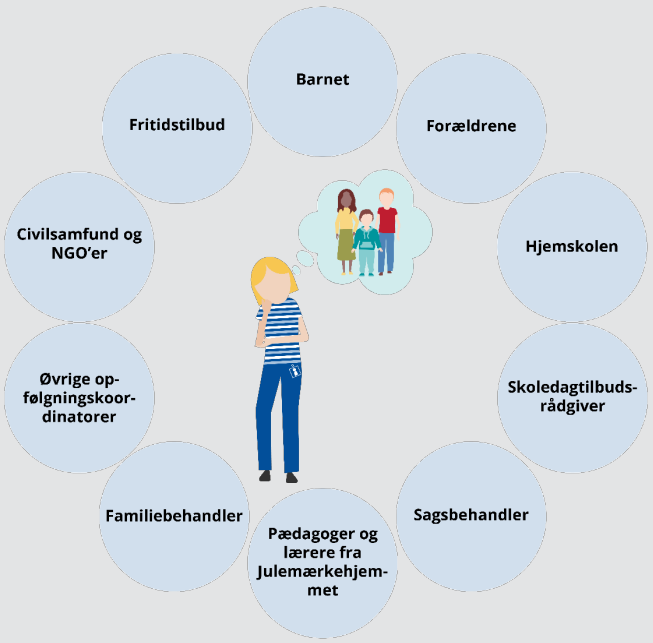
Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

Nogle familier oplever, at opfølgningskoordinatoren i denne forbindelse har fungeret som en "døråbner", der har formået at skabe en bedre kontakt og en tættere dialog med aktører, som familien havde kontakt til i forvejen. En forælder beskriver, at hun længe havde tænkt, at hendes datter måske havde behov for specialpædagogisk støtte i klassen. Hun havde flere gange kontaktet skolen med henblik på at få udarbejdet en pædagogisk psykologisk vurdering (PPV), men skolen havde ad flere omgange afvist forespørgslen. Forælderen følte ikke, at skolen lyttede eller helt forstod de udfordringer, som familien oplevede. På et møde med skolen bakkede opfølgningskoordinatoren dog op om familiens ønske med baggrund i erfaringerne fra Julemærkehjemmet, og efterfølgende indvilligede skolen i at eftergive ønsket. Forælderen vurderer, at dette i høj grad skyldes opfølgningskoordinatorens opbakning, der som fagperson med "flere stjerner på skulderen" tilsyneladende havde en anden vægt bag sine ord.

I forbindelse med brobygningen har opfølgningskoordinatorerne en særlig rolle i at koordinere og tilrettelægge diverse aktiviteter i opfølgningen. Familiernes kontakt til hjemskolen, skoledagtilbudsrådgiveren, fritidstilbud eller øvrige kommunale og civile aktører og tilbud, som måtte være involverede i opfølgningen, foregår som udgangspunkt igennem opfølgningskoordinatoren. Mailkorrespondancer og telefonsamtaler med netværket af aktører rundt om familierne udgør en stor del af opfølgningskoordinatorernes arbejde både før og under selve opfølgningen. En af opfølgningskoordinatorerne fremhæver, at det er rollen som tilrettelægger og tovholder på aktiviteterne omkring familierne, som gør, at ordet *koordinator* indgår i arbejdstitlen. Figur 3.2 illustrerer nogle af de aktører, som opfølgningskoordinatorerne har været i kontakt med i forbindelse med de fulgte opfølgninger.

Figur 3.2 Mulige aktører i en udvidet opfølgning

Figuren illustrerer nogle af de forskellige aktører, som opfølgningskoordinatorer kan være i kontakt med i forbindelse med en udvidet opfølgning.

Anm.: Aktører, som opfølgningskoordinatorerne kan være i kontakt med i forbindelse med en udvidet opfølgning. De nævnte eksempler er hentet fra de udvidede opfølgninger, som vi har fulgt i forbindelse med undersøgelsen.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

Ud over brobygning og koordinering har opfølgningsaktiviteterne også ofte til formål at bistå familierne med rådgivning og sparring. De løbende opfølgningssamtaler og hjemmebesøg fokuserer bl.a. på at hjælpe familierne med at forstå og tolke deres oplevelser ved at sætte dem i perspektiv, eksempelvis i forhold til tiden før og

under opholdet såvel som til andres erfaringer med hjemkomsten. Opfølgningskoordinatorernes rolle består også i høj grad i at rådgive og sparre med familierne med udgangspunkt i deres oplevelser, og herunder tilbyde dem en forståelsesramme og guide og vejlede dem i forhold til konkrete fremadrettede handlinger. Flere af familierne havde overvejelser om, hvorvidt barnet burde skifte skole i tiden efter opholdet, og her udgjorde opfølgningskoordinatorerne ofte en af de primære sparringspartnere for familierne. Opfølgningskoordinatorerne anbefaler ikke familierne at gøre hverken det ene eller det andet i forhold til skoleskift, men de bistår familierne med sparring omkring de mulige fordele og ulemper, der kan være forbundet med det.

3.2 Balancer og afvejninger i arbejdet som opfølgningskoordinator

Arbejdet som opfølgningskoordinator kan være svært at sætte på formel. Hvad der udgør en god opfølgning, og hvordan opfølgningskoordinatoren bedst udfylder sin rolle, kan variere fra familie til familie. Det kan være svært at forudsige, hvad der virker for den enkelte familie, og derfor beror en stor del af opfølgningsindsatsens virkning på opfølgningskoordinatorernes løbende tilpasning af indsatsen. Tilpasningen foretages på baggrund af faglig refleksion, dialog med familien og omkringværende fagpersoner samt sparring med øvrige opfølgningskoordinatorer. Arbejdet med tilpasningen indebærer desuden løbende afvejninger af måden, opfølgningskoordinatorerne indtager deres rolle og udfører deres arbejde. Med udgangspunkt i de fulgte opfølgninger har vi analytisk identificeret tre centrale balancer, som afvejningerne handler om.

I det følgende vil vi udfolde en række eksempler på afvejninger af forholdet mellem hhv. nærhed og distance, reaktion og proaktion samt anerkendelse og forandring, og herunder udfolde de overvejelser, som opfølgningskoordinatorerne har i forbindelse med dem.

3.2.1 Nærhed og distance

En stor del af opfølgningen og dens aktiviteter består som nævnt af at koordinere, rådgive, vejlede og sparre med familierne. Virkningen og bidraget af denne del af opfølgningen beror i høj grad på opfølgningskoordinatorernes kendskab og relation til barnet og forældrene, og herunder til deres ønsker, behov og livssituation. Opfølgningskoordinatorerne fremhæver, at en tryg og tillidsfuld relation til familierne er en vigtig forudsætning for overhovedet at kunne lykkes med opfølgningen. En

vellykket opfølgning kræver med andre ord en vis *nærhed* mellem opfølgningskoordinatoren og familierne.

En væsentlig pointe ifølge opfølgningskoordinatorerne er dog, at det ikke er hensigtsmæssigt, hvis de kommer så tæt på, at familierne enten bliver afhængige af deres hjælp eller eksempelvis begynder at betragte dem som en slags terapeut, familiebehandler eller sagsbehandler. Hvis familierne har et ønske om eller behov for den form for støtte, er det ikke opfølgningskoordinatorernes opgave at udfylde den funktion, men derimod at etablere kontakt og bygge bro til aktører, der varigt kan udfylde den funktion. Eftersom opfølgningskoordinatorerne skal trække sig igen, når opfølgningen slutter, er det ifølge dem nødvendigt også at have en vis *distance* til familierne, for at de ikke oplever tilbagetrækningen som et svigt.

Hvad der skal til, for at familierne føler sig set, hørt og hjulpet, men samtidig ikke bliver afhængige eller føler sig svigtet, når opfølgningen slutter, kan variere betragteligt. Arbejdet med opfølgningen kræver således løbende refleksion og afvejning af hensynet til både nærhed og distance, hvortil opfølgningskoordinatorerne skal trække på deres faglige viden, erfaring og ikke mindst relationelle kompetencer.

3.2.2 Reaktion og proaktion

En vigtig del af opfølgningskoordinatorernes arbejde består i at være lydhør over for familiernes potentielt skiftende ønsker og behov undervejs i opfølgningsperioden. En vellykket opfølgning kræver således, at opfølgningskoordinatoren er i stand til at være *reaktiv* og herunder kunne tilpasse opfølgningen løbende efter de udfordringer, som måtte opstå undervejs og på forskellige tidspunkter.

På den anden side kan alle opfølgningsaktiviteter ikke planlægges løbende og ad hoc, eftersom flere aktiviteter kan kræve deltagelse fra travle aktører, hvis kalender fordrer en vis planlægning forud. Dette kan eksempelvis gælde planlægning af netværksmøder med deltagelse af forskellige fagpersoner omkring familien, lige såvel som opfølgningskoordinatorernes egen kalender kan kræve planlægning forud, for at arbejdet med adskillige sideløbende opfølgninger kan gå op. Familierne kan desuden efterspørge vished om eller overblik over en eller flere af opfølgningsaktiviteterne, hvilket ligeledes kræver planlægning. En vellykket opfølgning kræver således også, at opfølgningskoordinatorerne er i stand til at være *proaktive* og herunder kunne planlægge efter både deres egen og andre aktørers kalender, så de ønskede opfølgningsaktiviteter kan lade sig gøre inden for opfølgningsperioden.

Hvad der skal til, for at opfølgningen bliver tilpasset på en måde, hvor opståede udfordringer og familiernes potentielt skiftende ønsker og behov bliver tilgodeset, samtidig med at opfølgningsaktiviteter med deltagelse af travle aktører og ikke

mindst opfølgningskoordinatorerne selv praktisk kan lade sig gøre, kan variere fra familie til familie. Arbejdet med opfølgningen kræver således også løbende refleksion og afvejning af hensynet til både reaktion og proaktion, hvortil opfølgningskoordinatorerne skal trække på deres faglige viden, erfaring, pragmatisme, koordineringsevner og ikke mindst fleksibiliteten i arbejdet.

3.2.3 Anerkendelse og forandring

Familier, der søger om et ophold på Julemærkehjem, har altid et eller flere mål for opholdet. Målene kan omhandle mange forskellige ting, men oftest indebærer de en form for udvikling eller forandring, som opholdet skal bidrage til at bevirke. Næsten samtlige af de fulgte familier har eksempelvis et eksplicit mål om, at opholdet skal hjælpe barnet med at få mere selvtillid og bedre selvværd, og flere har desuden et mål om livsstilsændringer i forhold til eksempelvis kost, vægttab, motion, søvn, skærmbrug eller personlig hygiejne. I forbindelse med arbejdet på Julemærkehjemmet og med opfølgningsindsatsen søger Julemærkehjemmets personale at anerkende børnene i de udfordringer, de møder, så de kan opleve at blive accepteret, som de er, og lære, at de er noget værd. Samtidig handler arbejdet på Julemærkehjemmet og med opfølgningsindsatsen også om at understøtte de forandringsprocesser, der relaterer sig til familiernes erklærede mål for opholdet samt Julemærkehjemmets faglige vurdering af deres behov. Det er vigtigt at fremhæve, at der ikke nødvendigvis er nogen modsætning mellem det at anerkende børnene og familierne i deres udfordringer og samtidig understøtte dem i og opfordre dem til at arbejde med de forandringsprocesser, der relaterer sig til deres ønsker for opholdet. Med afsæt i observationer og interviews med familier og opfølgningskoordinatorer fremgår det, at de fulgte opfølgningskoordinatorer i høj grad er lykkedes med både at anerkende familierne i de udfordringer, de oplever, og samtidig kommunikere vigtigheden af, at familierne fortsat arbejder med de tiltag, der relaterer sig til de forandringsprocesser, som familierne ønsker.

Det er en svær balance at kommunikere til familierne, at de er gode nok, som de er, og samtidig fremhæve, at der er noget, som det kunne være hensigtsmæssigt for dem at ændre. Ifølge flere opfølgningskoordinatorer kan der således opstå situationer, hvor det er relevant at overveje, hvorvidt og hvordan opfordringen til forandring skal betones. Flere opfølgningskoordinatorer fortæller om situationer, hvor de valgte helt eller delvist at nedtone opfordringen til forandring over for familierne, eftersom de vurderede, at det i situationen kunne have ført til, at familierne ikke følte sig anerkendt og accepteret i deres udfordringer. Hvornår og hvor meget opfølgningskoordinatorerne bør "presse på" i forhold til familiernes ønskede forandringsprocesser, er et vigtigt, men også svært spørgsmål at svare på.

Opfølgningskoordinatorerne kan ligeledes stå i situationer, hvor det er ved aktørerne rundt om familien, at de skal "presse på", eksempelvis ved gentagne gange at foreslå og opfordre til bestemte ændringer i hjemskolens praksis. Arbejdet med at mediere og forbedre familiernes samarbejdsrelation til omkringværende aktører kan også give anledning til mange overvejelser om, hvordan opfølgningskoordinatorerne skal afveje hensynet til anerkendelsen af familiernes oplevelser. Familierne kan have en oplevelse af, at hjemskolen ikke er lyttende og forstående for deres situation og ikke gør nok for at imødekomme deres ønsker og behov eller ligefrem ikke går op i deres barns trivsel. Det kan eksempelvis handle om, at skolens AKT-lærer blot involveres ved at holde enkeltvise trivselssamtaler med barnet, men ikke ved samtidig at holde oplæg for eller lave trivselsaktiviteter for hele klassen. En af opfølgningskoordinatorerne fortæller, at selvom hun kan være enig med familierne i, at en ændring i skolens praksis måtte være relevant, så kan anerkendelsen af familiernes oplevelse ikke foregå ved samtidig at "smide skolen under bussen". Opfølgningskoordinatoren forklarer, at hjemskolen er en aktør som familien, medmindre de foretager et skoleskift, skal have en længerevarende samarbejdsrelation til efter hjemkomsten, og i denne forbindelse er det vigtigt at arbejde for, at samarbejdsrelationen bliver så god som muligt. En væsentlig del af dette arbejde foregår ved at skabe forståelse mellem parterne for deres respektive ønsker og motiver og ikke mindst at skabe forståelse hos familien for deres egne handlemuligheder. Opfølgningskoordinatoren forklarer, at det sjældent bidrager positivt til samarbejdsrelationen mellem skolen og familierne, hvis hun i for høj grad går med på en eventuel retorik om, at skolen ikke gør nok, at de er for dårlige eller ikke går op i barnets trivsel. Hun vurderer, at hun i en sådan situation kan hjælpe familierne ved gentagne gange at rejse de relevante argumenter for de ønskede tilpasninger over for skolen og ellers bistå parterne i at skabe en god og konstruktiv dialog med hinanden.

Hvad der skal til, for at den enkelte familie føler sig anerkendt og accepteret i de udfordringer, de møder, samtidig med at de føler sig understøttet i de forandringsprocesser, de efterspørger, kan således være svært at give et entydigt svar på. Arbejdet med opfølgningen kræver derfor også løbende refleksion og afvejning af hensynet til både anerkendelse og forandring, hvortil opfølgningskoordinatorerne skal trække på deres faglige viden og erfaring samt deres relationelle og kommunikative kompetencer.

3.3 Muligheder og barrierer i arbejdet med indsatsen

Opfølgningsindsatsen skal virke i komplekse sammenhænge, hvor mange forskellige aktører og faktorer gensidigt kan påvirke hinanden, og indsatsen kan derfor være betinget af en række faktorer uden for opfølgningskoordinatorernes umiddelbare

indflydelse. I det følgende vil vi fokusere på opfølgningskoordinatorernes oplevelser med muligheder og barrierer i arbejdet med indsatsen.

Tilgængelige tilbud i hjemkommunen

Udvalget af tilgængelige tilbud fra kommunen og civilsamfundet kan variere betragteligt fra kommune til kommune. Opfølgningskoordinatorernes muligheder for eksempelvis at facilitere en brobygning til relevante aktivitets-, samtale- og rådgivningstilbud er grundlæggende betinget af det samlede udvalg af tilgængelige tilbud. I nogle kommuner er der eksempelvis tilbud målrettet børn, der har været på ophold på et Julemærkehjem, men det er ikke i alle kommuner, at sådanne tilbud eksisterer. Selvom familier og opfølgningskoordinatorer finder det relevant at søge om at få tilknyttet en venskabsfamilie til et barn gennem en lokal NGO, kan virkningen af dette stadig afhænge af, hvorvidt det lykkes at finde en relevant familie, som barnet kan matches med. I en af de fulgte opfølgninger hjalp opfølgningskoordinatoren eksempelvis en familie med at søge om en venskabsfamilie, og det lykkedes dem at finde et meget relevant match, som siden har haft meget stor betydning for familien og barnet.

Opfølgningskoordinatoren fremhæver dette som et generelt eksempel på, at selvom brobygningsaktiviteter som oftest er relevante af inddrage i en opfølgning, så kan deres virkning i sidste ende være betinget af tilfældigheder i forhold til tilgængeligheden af et relevant match. Chancerne for at finde et godt match til den enkelte familie bliver selvsagt større, hvis det tilgængelige udvalg er bredt. I denne forbindelse fremhæver flere opfølgningskoordinatorer, at de ville ønske, at de enkelte kommuner havde mulighed for at tilbyde familierne det samme, således at barnets hjemkommune ikke var en betingende faktor for hjemkomsten i så høj grad, som det nogle gange kan være tilfældet.

Tilgængelige ressourcer i og omkring familien

En stor del af opfølgningen består i afsøge og mobilisere tilgængelige ressourcer i og omkring den enkelte familie. Der kan dog være stor forskel på, hvad den enkelte familie selv har mulighed for at bidrage med. Hvis et barn eksempelvis ønsker at starte til en bestemt fritidsaktivitet, kan det kræve et bidrag fra forældrene i forhold til økonomi og eller transport for at kunne lade sig gøre. Selvom opfølgningskoordinatorerne kan hjælpe familierne med at søge om kommunalt fritidspas eller om penge fra velgørende fonde, kan der ikke desto mindre stadig være udfordringer for familien forbundet med enten økonomi eller transport og logistik, som sætter en stopper for, at barnet eksempelvis kan starte til ridning eller dans.

Der kan også være stor forskel på, hvad den enkelte skole har mulighed for at bidrage med i forhold til hjemkomsten, herunder i forhold til at tilgodese eventuelle

særlige behov, som barnet måtte have. I en af de fulgte familier skulle barnet starte på en ny privatskole efter opholdet, og denne skole havde en pædagogisk ressourceperson, som familien og klasselærerne kunne sparre med, og som var behjælpelig med at iværksætte tiltag omkring barnet i den første tid efter hjemkomsten. I en anden af de fulgte familier var barnet bekymret for, om nogen ville lege med hende i frikvarteret, og på et møde med klasselærerne spurgte opfølgningskoordinatoren om muligheden for, at lærerne kunne have en særlig opmærksomhed på hende i frikvarterne i den første tid. Lærerne mente dog ikke, at de hverken havde tid eller ressourcer til at imødekomme forespørgslen.

På tværs af de fulgte opfølgninger har der generelt været meget stor forskel på de enkelte hjemskolers bidrag i forhold til hjemkomsten. På baggrund af erfaringerne fra opholdet udarbejder pædagoger og lærere fra Julemærkehjemmet en række forslag til mulige tilpasninger, som barnets hjemskole med fordel kan arbejde videre med for bedre at kunne understøtte barnet i hjemkomsten og mere generelt i skolen. Forslagene bliver præsenteret til slutsamtalen, hvor repræsentanter fra hjemskolen som udgangspunkt er til stede, og ved slutsamtalerne for de fulgte familier har der været stor forskel på skolernes umiddelbare imødekommenhed over for forslagene. I flere tilfælde har repræsentanterne fra skolerne eksempelvis påpeget, at Julemærkehjemmene har andre rammer for deres arbejde, end de har på hjemskolen, hvorfor de foreslåede tilpasninger ikke umiddelbart var nogle, de forventede at kunne implementere på hjemskolen.

Hvorvidt det drejer sig om forskelle i ressourcegrundlag, prioriteringer, faglige vurderinger eller andre forhold, er ikke til at sige, men det fremgår tydeligt, at der på tværs af de fulgte familier er betragtelig variation i skolernes bidrag i forhold til at imødekomme de ønsker og forslag til tilpasninger, som familierne og opfølgningskoordinatorerne har.

Forældrenes forståelse af egen rolle i forbindelse med hjemkomsten

Som beskrevet i afsnit 2.3, kan der mellem forældre og opfølgningskoordinatorer være forskelligartede syn på mistrivslens karakter og årsager. Nogle forældre kan have en forståelse af, at barnets mistrivsel fortrinsvis skyldes noget inde i barnet selv, og derfor kan det være svært for dem at se, hvorfor de som forældre skal inddrages så meget i opfølgningen, som opfølgningskoordinatorerne lægger op til. Julemærkehjemmets personale og opfølgningskoordinatorer fremhæver ofte over for familierne, at et ophold omfatter "hele familien", men i tilfælde, hvor forældrene ikke er med på den præmis, kan dette udgøre en barriere for opfølgningskoordinatorernes arbejde og opfølgningens mulige bidrag.

Tilgængelige ressourcer for opfølgningskoordinatorerne

En udvidet opfølgning udformes i dialog med familierne og på baggrund af en faglig vurdering fra opfølgningskoordinatorerne, men udformningen er også betinget af overvejelser om, hvad der tids- og ressourcemæssigt giver mening og kan lade sig gøre for den enkelte opfølgningskoordinator at sætte i værk. Opfølgningskoordinatorerne følger flere familier ad gangen, herunder flere fra de samme rul, og familiernes respektive opfølgningsperioder kan derfor overlappe. Opfølgningskoordinatorens egen kalender og tilgængelige ressourcer i familiernes opfølgningsperiode kan således være en faktor, der spiller ind på, hvad det er muligt at planlægge i opfølgningerne. Den konkrete udformning af en given families opfølgning kan således være betinget af, hvordan opfølgningen for de øvrige familier, som opfølgningskoordinatoren også følger, ser ud. Opfølgningskoordinatorernes evner til at planlægge og koordinere er afgørende for, hvad og hvor meget der kan lade sig gøre i opfølgningerne. Familiernes ønsker og behov i forhold til opfølgningen kan variere betragteligt, men i tilfælde af, at opfølgningskoordinatoren på samme tid har mange familier med omfattende behov, kan der opstå situationer, hvor omfanget af den enkelte families opfølgning bliver til som led i en samlet afvejning af alle de fulgte familiers behov.

Samarbejdet mellem familien og øvrige aktører

Som brobyggere og mediatorer arbejder opfølgningskoordinatorerne med at igangsætte samarbejder med og omkring familien og hjælpe med til, at eksisterende samarbejdsrelationer bliver bedre. For flere af de fulgte familier har samarbejdsrelationen med eksempelvis hjemskolen været udfordret, og i forbindelse med opfølgningen har opfølgningskoordinatoren hjulpet til med at bygge bro og mediere forholdet mellem forældrene og hjemskolen, herunder med at opbygge en større grad af tillid og gensidig forståelse mellem dem. Selvom en opfølgningskoordinator under opfølgningen kan bidrage til, at en sådan samarbejdsrelation forbedres, er der dog ingen garantier for, at forbedringen varer ved. Når opfølgningen er slut, har opfølgningskoordinatorerne ikke længere indflydelse på samarbejdsrelationen mellem familien og eksempelvis skolen, og herunder ikke på parternes vedholdenhed og efterlevelse af eventuelle aftaler.

Uforudsete begivenheder og større omvæltninger

Opfølgningskoordinatorerne skal som nævnt være reaktive og i stand til at respondere på opståede situationer og familiernes potentielt skiftende ønsker og behov. Både i løbet af opfølgningen og efter dens afslutning kan der dog opstå uforudsete begivenheder og omvæltninger i familiernes liv, som er af en sådan type og omfang, at familiernes livssituation og interne dynamikker forandrer sig markant. Nogle begivenheder kan siges at ændre på selve den kontekst, som opfølgningen skal

virke ind i, og kan herunder have stor betydning for virkningen af de eventuelle tiltag, som måtte være sat i gang, og ikke mindst for familiernes kapacitet til at arbejde videre med de forandringsprocesser, som de ellers måtte ønske at arbejde med.

I de fulgte opfølgninger er der eksempler på, hvordan eksempelvis forældrekonflikter og skilsmisse kan siges at vende op og ned på familiernes livssituation, og herunder også på opfølgningens karakter og mulige bidrag. I en familie, hvor forældrene var skilt, blev den ene forældre eksempelvis bekendt med en misbrugsproblematik hos den anden forælder, hvilket fra dag til anden ændrede drastisk på familiedynamikken og ikke mindst på den hidtidige deleordning mellem forældrene, foruden også at have betydning for familiens overskud til at arbejde videre med de aftalte tiltag fra handleplanen. Selvom sådanne forløb kan vende op og ned på familiernes livssituationer, og potentielt også på virkningen af de hidtidige opfølgningsaktiviteter, så kan tilstedeværelsen af opfølgningskoordinatoren som en mulig sparringspartner i processen ikke desto mindre være af meget stor betydning for familierne, såfremt forløbet finder sted i selve opfølgningsperioden. Hvis ændringerne indtræder i perioden efter opfølgningens afslutning, har opfølgningskoordinatorerne selv sagt ikke mulighed for at hjælpe med at tilpasse tiltagene til den nye kontekst, som potentielt har bevirket, at de hidtidige tiltag ikke længere var mulige eller relevante at arbejde med.

4 Perspektiver på opfølgningens mulige bidrag: 3 temaer

I det følgende afsnit fokuserer vi på de fulgte børn, forældre og opfølgningskoordinatorers perspektiver på opfølgningens mulige bidrag til at hjælpe familierne i forbindelse med hjemkomsten. På tværs af børn, forældre og opfølgningskoordinatorers perspektiver har vi analytisk udgrænset tre centrale temaer, som de oftest fremhæver som værende af afgørende betydning i forhold til opfølgningens bidrag og virkning. De tre temaer handler hhv. om 1) brobygning og ressourcemobilisering, 2) vejledning, sparring og psykologisk tryghed, 3) en ny selvforståelse og fortolkningsramme.

4.1 Brobygning og ressourcemobilisering

En væsentlig del af opfølgningsaktiviteterne har til at formål at facilitere brobygning til relevante aktører og herunder afsøge og mobilisere tilgængelige ressourcer i og omkring familien. Familierne har ofte selv forsøgt at afsøge relevante tilbud forud for opholdet, men opfølgningskoordinatorerne har i flere tilfælde bidraget ved at finde relevante tilbud, som familien ikke selv havde fundet frem til, og ved at udvide familiernes horisont i forhold til, hvad der kunne være relevant.

Opfølgningskoordinatorerne kortlægger løbende tilgængelige kommunale og civile tilbud for børn og familier i samarbejdskommunerne, og de har opbygget et stort kendskab til diverse tilbud, som i bred forstand kunne være relevante for familier, der har haft et ophold på Julemærkehjem. På baggrund af deres viden om familierne og de mulige tilbud i hjemkommunerne kan opfølgningskoordinatorerne hjælpe til med både at foreslå og kontakte mulige aktivitets-, samtale- eller rådgivningstilbud, som kunne være et godt match for familien.

Opfølgningskoordinatoren kan bygge broer, som familierne ikke selv kan

Forud for opholdets afslutning præsenterer opfølgningskoordinatorerne løbende familierne for mulige relevante tilbud. En af de fulgte familier blev eksempelvis præsenteret for et civilsamfundstilbud, som formidler kontakt til venskabsfamilier for børn og unge. Familien havde ikke hørt om tilbuddet før, men umiddelbart havde de en stor interesse i det. Forældrene var skilt, og barnet havde to mindre søskende, hvor den ene havde en diagnose, og den anden var i gang med en udredning. Der var mange forhold i hjemmet, som optog forældrenes opmærksomhed, hvilket gjorde, at barnet og dets ønsker og behov til tider kunne blive overset. Med

opfølgningskoordinatorens ord havde barnet en klassisk "skyggebarnsproblematik", og hun hjalp familien med kontakten til tilbuddet og bistod dem i processen med at finde en relevant venskabsfamilie. Det lykkedes at finde et relevant match til en venskabsfamilie, og siden har tilknytningen af venskabsfamilien haft en stor og positiv betydning for barnets trivsel ifølge barnet og forældrene. Barnets mor fremhæver, at familien næppe selv havde fundet frem til tilbuddet eller været i stand til at gennemføre processen med at afsøge en venskabsfamilie. Hun vurderer derfor, at det i høj grad var opfølgningskoordinatorens fortjeneste, at det lykkedes.

En del af brobygningen består også ofte i, at opfølgningskoordinatoren hjælper til med at mediere og forbedre eksisterende samarbejdsrelationer mellem familierne og omkringværende aktører. Flere familier oplevede eksempelvis, at opfølgningskoordinatorerne hjalp dem med at få sat ting i værk på hjemskolen, som det hidtil ikke var lykkedes dem selv at gøre.

I en af de fulgte familier var barnet blevet mobbet på sin hjemskole, og barnet befandt sig i en gruppe i klassen, hvor gruppedynamikken ikke var god for barnet. Ifølge moderen havde mobningen af hendes datter været omfattende og haft en stor og negativ indflydelse på datterens selvværd og selvtillid. Mobningen relaterede sig særligt til et andet barn fra datterens årgang, og datteren kunne gå helt i stå eller fryse blot ved synet af det pågældende barn. På tidspunktet for hjemkomsten skulle alle klasserne på barnets årgang lægges sammen, og i denne forbindelse opdagede moderen, at hendes datter stod til at skulle gå i samme klasse som det barn, der havde mobbet hende. Forælderen frygtede, at barnet ville få en dårlig oplevelse med den nye klasse, og at dette kunne gå ud over den selvværdsmæssige udvikling, som barnet havde gennemgået på Julemærkehjemmet. Hun bad skolen om at flytte datteren over i en anden klasse, men skolen afviste forespørgslen. Opfølgningskoordinatoren tog kontakt til skolen for at bakke op om forespørgslen og forælderens bekymring for, hvad den tiltænkte klassefordeling ville betyde for datterens trivsel. Skolen indvilligede, og barnet kom i en anden klasse, hvori hun gradvist fik opbygget en ny omgangskreds og begyndte at trives. Forælderen turde "slet ikke tænke på", hvordan det var gået, hvis datteren ikke havde fået lov at skifte klasse, og at det overhovedet lykkedes, tilskriver hun opfølgningskoordinatorens hjælp.

4.2 Vejledning, sparring og psykologisk tryghed

En anden væsentlig del af opfølgningsaktiviteterne har til formål at bistå familierne med generel vejledning og sparring i forbindelse med hjemkomsten. I forbindelse med hjemkomsten kan der opstå mange spørgsmål hos familierne omkring, hvordan de bør håndtere implementeringen af livsstilsændringer i hjemmet eller

udfordringer med hjemkomsten til skolen. Barnet kan også opleve tomhed og afsavn til Julemærkehjemmet, og generelt kan familierne opleve løbende udsving i energi, følelser og humør i tiden efter hjemkomsten.

Flere familier fremhæver, at Julemærkehjemmets personale er blandt de fagpersoner, som de har mest tillid til, og som kender dem og deres børn bedst. Den udvikling, som deres barn har gennemgået under opholdet, tilskrives i høj grad personalets faglige og relationelle kompetencer. Muligheden for at modtage vejledning og sparring fra opfølgningskoordinatorerne efter opholdet er noget af det, som familierne tilskriver allerstørst betydning i forhold til opfølgningen. Dette faciliteres af opfølgningskoordinatorerne i forbindelse med afholdelse af opfølgningssamtaler og hjemmebesøg, og derudover kan familierne selv kontakte dem telefonisk efter behov.

I de fulgte opfølgninger har opfølgningskoordinatorerne eksempelvis vejledt familierne omkring deres arbejde med tiltagene fra handleplanen og sparret omkring deres overvejelser om mulige skoleskift, opstart af familiebehandling, samarbejdsvanskeligheder med hjemskolen eller udfordringer i forældrenes relation og samarbejde med hinanden.

Familiernes ønsker og behov i forhold til vejledning og sparring kan variere, og selvom familierne samlet set har modtaget vejledning og sparring i forskelligt omfang, har samtlige været tilfredse med det, de har fået. Flere forældre påpeger, at den vejledning og sparring, som blev faciliteret af opfølgningskoordinatoren, såvel som visheden om, at de kunne opsøge mere ved behov, har givet dem både gode råd, håndgribelige anbefalinger og ikke mindst psykologisk tryghed i hjemkomstperioden. Alene visheden om, at Julemærkehjemmet ikke "slipper" familierne med det samme, og at opfølgningskoordinatoren som en betroet fagperson står til rådighed ved behov i hele opfølgningsperioden, er noget af det, forældrene tilskriver den største betydning. Dette illustreres tydeligt ved, at flere familier ønsker, at opfølgningen varede længere end 10 uger, herunder at opfølgningskoordinatoren kunne forblive en tilgængelig ressourceperson i væsentligt længere tid.

4.3 En ny selvforståelse og fortolkningsramme

Når de fulgte forældre og opfølgningskoordinatorer beskriver, hvad børnenes udbytte består i, indgår der ofte formuleringer om, at barnet har fået mere selvtillid og et bedre selvværd, og i den forbindelse har fået en ny forståelse af og ikke mindst fortælling om sig selv. Der indgår ofte beskrivelser af, at forældrene ligeledes har fået nye forståelser af og perspektiver på barnets adfærd og behov og på de udfordringer, som barnet og familien aktuelt og tidligere har oplevet.

Som beskrevet i afsnit 2.2 beskriver lærere, pædagoger og opfølgningskoordinatorer fra Julemærkehjemmene ofte børnenes udvikling under opholdet gennem narrativer, hvori beskrivelser af barnet på forskellige tidspunkter og i forskellige kontekster bindes sammen i sammenhængende fortællinger, som tydeliggør forandring og udvikling. Skabelsen og delingen af narrativerne foregår både undervejs i opholdet, til slutsamtalen, hvor slutudtalelsen fremlægges, og ikke mindst i forbindelse med den efterfølgende opfølgning. Narrativerne kan siges at bidrage til at sætte barnets og familiernes oplevelser og udfordringer ind i en ny fortolkningsramme og herigennem åbne op for nye måder at forstå og ikke mindst handle i relation til dem.

Forskningslitteraturen fremhæver, at man for at kunne forstå menneskers adfærd i en sundhedsfremmende kontekst med fordel kan rette fokus på måden, de forstår sig selv, deres sociale identitet og ikke mindst deres egen adfærd (Hoeiberg et al., 2022). I denne forbindelse kan narrativer udgøre en frugtbar indgangsvinkel til at forstå, hvordan mennesker tilskriver betydning til det levede liv (Eastmond, 2007). Kvalitativ sundhedsforskning har længe fremhævet narrativer som en central måde hvorigennem mennesker kan rammesætte og tilskrive betydning til fortiden og samtidig fungere som en linse, hvorigennem nutidige og fremtidige erfaringer formes og tilskrives betydning (Steffen, 1997 i Grabowski et al., 2021; Mattingly, 1994 i Andreassen et al., 2013a). Sammenfattende kan narrativer siges at fungere som en måde at forstå og forbinde fortiden med nutiden og ikke mindst forme og vejlede fremadrettet handling (Andreassen et al., 2013b; Grabowski et al., 2021; Mattingly, 1998, 2013; Mattingly & Garro, 2001).

Ud fra dette perspektiv kan familiernes narrativer siges at være vigtige, fordi de kan forme måden, familierne forstår de udfordringer, de har oplevet forud for opholdet, og ikke mindst, hvordan de forstår og handler i forhold til de nuværende og fremtidige udfordringer, der måtte være efter hjemkomsten. I den udstrækning, at familiernes udbytte fra et ophold på Julemærkehjem består i at præsentere børn og forældre for en ny fortolkningsramme, hvorigennem deres følelser, oplevelser og ikke mindst udfordringer kan forstås, bliver en central del af det efterfølgende opfølgningsarbejde derfor at fortsætte med at tilbyde både børn, forældre og omkringværende aktører for den nye fortolkningsramme.

Narrativerne og den ny fortolkningsramme bliver løbende skabt og forhandlet gennem dialog og italesættelse, og for at hjælpe familierne med at få narrativerne "med hjem", kan det derfor være vigtigt ikke blot at præsentere og formidle dem løbende til barnet og dets forældre, men også til de omkringværende aktører, som familien er i kontakt med. I denne forbindelse kan hjemskolen være en vigtig arena, i hvilken opfølgningen kan yde et særligt bidrag ved at hjælpe til med, at narrativerne og den ny fortolkningsramme også præsenteres for klasselæreren og klassekammeraterne. Ud over at være en central social arena, hvori store dele af børnenes liv udspiller sig, har mange børn med ophold på Julemærkehjem ofte oplevet udfordringer med det

sociale miljø på hjemskolen. I de fulgte familier, hvor børnene skulle tilbage til deres gamle skole efter opholdet, har både børn og forældre haft bekymringer om, hvordan det ville gå, herunder om alt ville vende tilbage den status quo, som for mange var selve årsagen til, at de søgte om opholdet i første omgang.

I en af de fulgte opfølgninger var barnet eksempelvis ked af den rolle, hun havde i sin klasse, og hun havde derfor et stort ønske om at "starte på en frisk" efter opholdet. Under opholdet havde barnet oplevet at få mere selvtillid, bedre selvværd og ikke mindst en ny forståelse af sig selv og sin egen adfærd i sociale sammenhænge. Barnet var dog bekymret for, at klassen ikke ville kunne se den udvikling, hun havde været igennem, og at hun langsomt ville falde tilbage i den samme rolle, som hun længe havde været træt af. Med hjælp fra opfølgningskoordinatoren udarbejdede barnet en præsentation, som hun holdt for sin klasse, hvori hun med hjælp fra opfølgningskoordinatoren fortalte om sit ophold og ønsket om at træde ud af sin gamle rolle. Barnet bad klassen om at give hende en chance for at vise sit "nye jeg", som hun prøvede at beskrive med hjælp fra opfølgningskoordinatoren. I det konkrete tilfælde betød det rigtig meget for barnet, at hun fik fortalt klassen om sit ophold og ønske om at starte på en frisk.

5 Dynamikker i indsatsen og perspektiver på det videre arbejde

I det følgende afsnit vil vi fokusere på de centrale dynamikker i indsatsens virkemåde og herunder udfolde betydningen af fleksibilitet, faglig refleksion og relationelle kompetencer for indsatsens virkning. Dernæst fokuserer vi på indsatsens organisering internt på Julemærkehjemmene og på familiernes og opfølgningskoordinatorernes idéer, forslag og ønsker til det fremadrettede arbejde med indsatsen. Afsnittet afsluttes med refleksioner over måden, det opnåede udbytte, og arbejdet med at fastholde det, italesættes og forstås.

5.1 Opfølgningen som "værktøjskasse"

Samlet set kan den udvidede opfølgning siges at være en dynamisk og kontekstafhængig indsats, der fungerer som en værktøjskasse, hvis virkning først og fremmest beror på en refleksiv, fagligt begrundet og tilpasset brug af værktøjerne i relation til den pågældende kontekst. Selvom værktøjskassen er fælles for alle udvidede opfølgninger, så kan indsatsen ikke siges at være en fast formel for handling, der virker i mekanisk forstand og herunder er i stand til at skabe det samme udfald for forskellige familier i forskellige kontekster. Den udvidede opfølgning virker ind i meget komplekse sammenhænge med multiple aktører og en forudgående historik mellem dem. Der kan være stor forskel på, hvad den enkelte familie ønsker og har behov for, og hvad der praktisk kan lade sig gøre for opfølgningskoordinatorerne af hensyn til tilgængeligheden af relevante tilbud, ressourcer i og omkring familien samt opfølgningskoordinatorernes egne tids- og ressourcemæssige rammer.

Som beskrevet i kapitel 3 skal opfølgningskoordinatorerne kontinuerligt afveje en række balancer i forhold til, hvordan de indtager deres rolle i forhold til familierne. Deres arbejde er betinget af en lang række faktorer, hvoraf nogle ligger uden for deres kontrol, og deres arbejde tager ofte form som "det muliges kunst", hvor de skal afveje, hvad de bør fokusere deres tid og energi på.

Det er i høj grad opfølgningskoordinatorernes løbende arbejde med at danne sig et overblik, afveje multiple hensyn og så vidt muligt tilpasse indsatsen til familiernes ønsker og behov, som indsatsens oplevede virkning for familierne beror på. Det er summen af opfølgningskoordinatorernes faglige viden, kendskab til familierne,

refleksive og relationelle kompetencer og ikke mindst deres kommunikative og koordineringsmæssige formåen, som kan siges at være indsatsens omdrejningspunkt. Det er dette arbejde, der har den største betydning for, hvordan og hvorvidt opfølgningen kan levere sine mange potentielle bidrag til familierne.

Særligt opfølgningskoordinatorernes refleksive og relationelle kompetencer og deres løbende arbejde med at gå i dialog og forventningsafstemme med familierne og vurdere, hvad der kunne være relevant for dem, kan være meget svære at sætte på formel. Det kan være en krævende rolle at varetage *godt,* fordi det beror på kontinuerlige, situerede vurderinger og mellemmenneskelige og emotionelle kompetencer. Denne kompleksitet gør det svært at sige noget entydigt om, hvad en udvidet opfølgning er og kan bidrage med. Dette betyder dog ikke, at den udvidede opfølgning ikke har nogen virkning, eller at vi ikke kan sige noget om den.

Spørger man familierne fra denne delundersøgelse, sætter de alle meget stor pris på den opfølgning, de har fået. Selvom deres opfølgninger i praksis har bestået af forskellige ting og haft forskelligt omfang, vurderer de alle sammen, at den har haft stor betydning for deres hjemkomst og tiden derefter. Familierne fremhæver ofte opfølgningskoordinatorens evne til at facilitere relevant brobygning og ikke mindst yde kompetent rådgivning og sparring som det, der har haft størst betydning for dem. Opfølgningskoordinatorerne i denne undersøgelse er i høj grad lykkedes med at tilpasse indsatsen efter de fulgte familiers ønsker og behov.

Fleksibiliteten i indsatsen giver opfølgningskoordinatorerne mange muligheder, men dette betyder ikke, at alle muligheder er lige relevante at gøre brug af i hver opfølgning. Opfølgningskoordinatorernes løbende faglige refleksioner i forbindelse med tilrettelæggelsen af opfølgningsaktiviteter, og deres efterfølgende vurdering af aktiviteternes relevans og bidrag, er det, der gør, at fleksibiliteten fører til begrundede tilpasninger frem for tilfældigheder eller vanetænkning. De enkelte opfølgningsaktiviteter kan eksempelvis have flere formål og funktioner, og et besøg på børnenes hjemskole kan både have til formål at støtte barnet i at fortælle om sit ophold, at arbejde med klassen og klasselæreren gennem en trivselsworkshop, og at udbrede kendskabet til Julemærkehjemmene og herved bidrage til fremadrettet rekruttering. Det er derfor væsentligt for opfølgningskoordinatorerne kontinuerligt at overveje, hvad den enkelte planlagte aktivitet konkret skal bidrage med, og herunder afveje dette bidrag mod de øvrige potentielle bidrag, som andre aktiviteter kunne give. I forbindelse med klassebesøgene er det ligeledes værd at overveje, hvorvidt og hvordan opfølgningens fokus på barnets hjemkomst og trivsel kan kombineres med et fokus på fremadrettet rekruttering.

5.2 Indsatsens organisering internt på Julemærkehjemmene

Julemærkehjemmene og opfølgningskoordinatorerne arbejder løbende på at udvikle den udvidede opfølgningsindsats og tilpasse den på baggrund af de erfaringer, de gør sig. For at give opfølgningskoordinatorerne de bedst mulige forudsætninger for at træffe beslutninger om familiernes opfølgninger på et fagligt og informeret grundlag, er det værd at overveje, hvordan indsatsen organiseres internt på Julemærkehjemmene.

Opfølgningskoordinatorerne har mange forskelligartede arbejdsopgaver og en stor kontaktflade med forskellige aktører både internt og eksternt på Julemærkehjemmene. De arbejder tæt sammen med personalet og de øvrige opfølgningskoordinatorer på det pågældende Julemærkehjem, og de indgår i planlagte aktiviteter såsom forældredage og slutsamtaler. I udførelsen af opfølgningsaktiviteterne arbejder de dog ofte alene og i skiftende miljøer og kan desuden have megen transporttid. Nogle opfølgningskoordinatorer kan i perioder have en følelse af at bruge det meste af deres tid på enten at være på farten eller sidde bag skrivebordet og koordinere aktiviteter via mail og telefon. Meget af deres kontakt med børnene, de øvrige opfølgningskoordinatorer og det øvrige personale på Julemærkehjemmet foregår i det daglige på pragmatisk vis, når de ved lejlighed har et hul i kalenderen eller hverken arbejder med at planlægge, koordinere eller udføre opfølgningsaktiviteter. I forbindelse med hjemmebesøg og klassebesøg kan opfølgningskoordinatorerne befinde sig i følelsesmæssigt krævende situationer, som de kan have behov for at sparre eller debriefe omkring med de andre opfølgningskoordinatorer, og dette foregår også på pragmatisk vis. Selvom opfølgningskoordinatorenes arbejde fordrer en vis pragmatisme, er det ikke desto mindre værd at overveje, hvorvidt de bør have et mere formaliseret og systematiseret set-up i forhold til deres egen interne sparring og eksempelvis i forhold til debriefing.

En væsentlig del af opfølgningskoordinatorernes arbejde beror på deres viden, kendskab og relation til de børn og familier, som de skal følge, og derfor forekommer det også at være relevant at overveje, hvorvidt der kan og bør udarbejdes en mere formaliseret struktur for, hvordan de indgår i det øvrige arbejde internt på Julemærkehjemmene. I denne forbindelse er der umiddelbart forskel mellem de to fulgte Julemærkehjem på, hvordan opfølgningskoordinatorerne indgår i det daglige, både i forhold til, hvilke planlagte aktiviteter og eventuelle mødefora de er tænkt ind i, såvel som hvordan de enkelte opfølgningskoordinatorer pragmatisk håndterer opgaven med at indgå i hverdagen. Om end det næppe er muligt helt at sætte på formel, forekommer det relevant internt og på tværs af de forskellige Julemærkehjem at overveje, hvordan opfølgningskoordinatorerne sikres de bedst mulige

forudsætninger for at kunne opbygge viden, kendskab og ikke mindst relationer til børnene og familierne forud for opfølgningen.

De fulgte opfølgningskoordinatorer har desuden forskellig arbejdserfaring, faglige baggrunde og kompetencer, og flere af dem har tidligere arbejdet på Julemærkehjemmet som lærer eller pædagog. Særligt i de mere refleksive, relationelle og kommunikative aspekter af deres arbejde trækker de alle på forskellig vis på deres respektive erfaringer, fagligheder og kompetencer. I denne forbindelse er det værd at fremhæve, at de opfølgningskoordinatorer, som tidligere har arbejdet på et Julemærkehjem, forekommer at finde opgaven med at indgå i det øvrige arbejde på Julemærkehjemmet lettere og mindre udfordrende. De opfølgningskoordinatorer, som ikke havde arbejdet på et Julemærkehjem før, beskriver omvendt, at det til tider har været krævende og udfordrende at finde ud af, hvordan de skal indgå i det øvrige arbejde på Julemærkehjemmet på den mest hensigtsmæssige måde. Forekomsten af tavs viden er ikke unormalt for større organisationer, men det forekommer også relevant for Julemærkehjemmene at arbejde videre med at formalisere eller tydeliggøre, hvordan opfølgningskoordinatorerne kan indgå i hverdagen og det daglige arbejde på Julemærkehjemmet. Eftersom store dele af opfølgningsindsatsen beror på opfølgningskoordinatorernes personlige viden og relationer, er det derfor værd at overveje, hvorvidt indsatsens organisering internt på Julemærkehjemmene i højere grad kan systematiseres eller formaliseres, da indsatsen ellers kan blive sårbar ved udskiftning blandt opfølgningskoordinatorerne.

5.3 Idéer, forslag og ønsker til ændringer

Grundlæggende har de fulgte børn og forældre ikke nogen særlige indvendinger i forhold til opfølgningsindsatsen, og samlet set har de alle været tilfredse med den opfølgning, de har fået. Adspurgt om deres idéer, forslag og ønsker til ændringer eller tilføjelser, har familierne dog givet udtryk for mange ting, hvilket illustrerer kompleksiteten og variationen i de ønsker og behov, de har. I det følgende vil vi beskrive de idéer, forslag og ønsker til ændringer, som hhv. børn, forældre og opfølgningskoordinatorer har givet udtryk for.

Opfølgningens varighed

Flere familier ønsker, at opfølgningen varede i længere tid end 10 uger. De fleste familier har været tilfredse med opfølgningens varighed og intensitet, men der er også flere familier, som ønsker sig, at opfølgningskoordinatoren kunne forblive en mulig kontaktperson for dem i en længere periode end 10 uger. Flere familier fremhæver, at der efter hjemkomsten kan opstå situationer, der kan medføre et behov for, at opfølgningen bliver forlænget. Nogle foreslår i denne forbindelse, at

opfølgningen og kontakten med opfølgningskoordinatoren eksempelvis kunne aftage gradvist i intensitet efter de 10 uger, og eksempelvis først slutte, når familien selv gav udtryk for, at de var klar til det. Omvendt er der også familier, som giver udtryk for, at det er nødvendigt med en klar og planlagt slutning på opfølgningen, for at de helt kan komme videre fra opholdet. Flere familier har i spøg givet udtryk for, at de ideelt kunne ønske sig, at opfølgningskoordinatoren forblev en kontaktperson i deres liv i flere år, omend de forestiller sig, at dette ønske ikke er realistisk for Julemærkehjemmene at imødekomme.

Opfølgningssamtalernes placering og indhold

En stor del af den løbende kontakt mellem familierne og opfølgningskoordinatorerne foregår i forbindelse med opfølgningssamtaler, som enten kan foregå online eller fysisk ved hjemmebesøg. Flere forældre fremhæver i denne forbindelse, at selvom de er glade for opfølgningssamtalerne, så forekommer deres typiske placering om eftermiddagen at udfordre den ønskede dialog. Flere familier fremhæver, at det kan være svært for både dem og ikke mindst deres barn at samle sig om en online samtale om deres trivsel sidst på eftermiddagen. Nogle forældre fremhæver, at online samtaler umiddelbart egner sig dårligt til samtaler om emner, der kan være følelsesmæssigt sårbare for børnene, og i denne forbindelse fremhæver de, at samtaler ved fysiske hjemmebesøg egner sig bedre til dette. Forældrene medgiver dog, at samtaler online om eftermiddagen kan være nødvendige af praktiske hensyn.

Opfølgningssamtalernes medvirkende

Ved opfølgningssamtalerne online såvel som fysisk deltager både børn og forældre som udgangspunkt. Flere forældre fremhæver dog, at det kunne være relevant at supplere den fælles snak med samtaler, hvor opfølgningskoordinatoren snakker med barnet og forældrene hver for sig. Først og fremmest kan der være samtaleemner, hvor det ikke er relevant, at barnet deltager, eller som barnet ikke har lyst til at fortælle forældrene om. I flere tilfælde har forældrene oplevet, at deres barn svarer på opfølgningskoordinatorernes spørgsmål ud fra en idé om, hvad de tror, de gerne vil høre. Til en af opfølgningssamtalerne svarede barnet eksempelvis, at det gik godt ovre i skolen, hvortil forælderen fortalte, at barnet ikke havde været i skole i flere uger. På den ene side kunne sådanne situationer i nogle tilfælde give anledning til en god samtale om parternes forskellige perspektiver, men i de fleste tilfælde udfordrede dette i høj grad samtalesituationen og samtalens dynamik og herunder relationen mellem forælderen og barnet. På denne baggrund kunne det fremadrettet være relevant at overveje, hvorvidt de fælles opfølgningssamtaler kunne suppleres med samtaler, hvor børn og forældre deltager separat.

Tidspunkter for forældredage og udarbejdelse af handleplaner

Forældredagene finder ofte sted om eftermiddagen, og i forbindelse med forældredag 2 fremhæver flere forældre, at det var svært for dem at inddrage deres barn i arbejdet med handleplanen sidst på eftermiddagen. Det var svært at have en god samtale med barnet om dets ønsker og behov, og det havde betydning for indholdet af den handleplan, de fik udarbejdet. Forældrene medgiver, at forældredagenes placering er bestemt af mange hensyn, men ikke desto mindre fremhæver de, at processen omkring handleplanen havde været bedre, hvis det fandt sted tidligere på dagen.

Koordinering af overgangen til hjemskolen

Som nævnt i kapitel 2, er børnenes tilbagevenden til hjemskolen noget af det, der fylder allermest hos børn og forældre, og Julemærkehjemmet har et fokus på at inddrage hjemskolen i forbindelse med slutsamtalen, for herunder at koordinere hjemkomsten til skolen. De familier, for hvem det lykkes at koordinere hjemkomsten, beskriver, at det havde stor betydning for tiden op til hjemkomsten, og at det bidrog til at mindske nervøsiteten hos både barnet og forældrene. Omvendt var der flere familier, for hvem det ikke lykkes at koordinere hjemkomsten, som beskrev dette som et stort frustrationspunkt. De forestiller sig, at dette kunne have bidraget til, at de ville have haft lettere ved at berolige deres barn og klæde det på forud for deres hjemkomst til hjemskolen. De fremhæver, at det fremadrettet bør være et stort fokuspunkt for Julemærkehjemmene at sikre, at der undervejs i opholdet såvel som til slutsamtalen er kontakt med hjemskolen og klassen. Helt konkret foreslår flere forældre, at koordineringen af hjemkomsten ikke bør vente til slutsamtalen, men bør være et fokuspunkt ugen før.

"Du ringer bare, hvis der er noget" – "jeg ringer til jer i næste uge"

Nogle familier ønsker, at der planlægges opfølgningsaktiviteter fra hjemkomstens start, mens andre ønsker "tid til at lande", og herunder at aktiviteterne planlægges løbende og ved behov. Opfølgningskoordinatorerne fortæller alle familier, at de kan ringe til dem ved behov, men der er stadig nogle familier, som ikke har benyttet sig så meget af dette, som de i retrospekt vurderer, at de kunne have haft gavn af. En forælder giver udtryk for, at hun nødig vil være til ulejlighed eller være "for krævende", fordi hun ved, at opfølgningskoordinatorerne har travlt og også følger andre familier. Af denne grund havde hun svært ved at benytte sig af opfølgningskoordinatorens tilbud om at ringe ved behov. Andre forældre har også givet udtryk for et ønske om og et behov for, at opfølgningskoordinatoren løbende tager mere initiativ til at planlægge aktiviteter og samtaler. Fremadrettet kan det være gavnligt at supplere tilbuddet om, at familierne kan ringe, når de har lyst, med et spørgsmål

om, hvorvidt de også ønsker, at opfølgningskoordinatoren løbende rækker ud og eksempelvis foreslår at "ringe i næste uge".

Opfølgning i sommerferien

Børn kan være på ophold på Julemærkehjem næsten hele året, og hjemkomsten og opfølgningsperioden vil for nogle familier falde sammen med sommerferien. I denne forbindelse fremhæver nogle familier, at hjemkomsten i sommerferien kan have visse fordele, fordi børn og forældre har god tid, energi og overskud til at arbejde med tiltagene fra handleplanen. Omvendt fortæller familierne også, at hjemkomsten i sommerferien betyder, at store dele af opfølgningen foregår i en periode, hvor barnet ikke er startet på hjemskolen endnu. For flere familier er det netop hjemskolen, som er forbundet med de største bekymringer og udfordringer, og de foreslår i denne forbindelse at udvide opfølgningsperioden for de familier, hvis hjemkomst ligger i sommerferien, for derved også at have mulighed for at tilrettelægge aktiviteter i en længere periode, hvor barnet samtidig går på skolen.

Mål for opholdet

De nedskrevne mål, som familierne sætter sig forud for opholdet, handler ofte om barnets selvværd og selvtillid, og ønsker om at indgå i sociale fællesskaber, eller opnå en livsstilsændring. En af opfølgningskoordinatorerne påpeger, at målene altid omhandler det enkelte barn, som skal på ophold, og aldrig familien som helhed. Under opholdet fremhæver Julemærkehjemmets personale ofte, at det er "hele familien", som er på ophold, men dette giver sig umiddelbart ikke udslag i de målbeskrivelser, som familierne udarbejder. Ud fra målbeskrivelserne alene forekommer opholdet at være mere en individuel indsats end en familiebaseret indsats. I denne forbindelse kunne det være relevant at overveje, hvorvidt målbeskrivelserne også skulle rumme mål på forældre- eller familieniveau, for at tydeliggøre under opholdet og under den efterfølgende opfølgning, at de ønskede forandringsprocesser ikke blot involverer barnet, men familien som helhed.

Fokus på kost

En af familierne fremhæver, at fokusset på kost og vægt fyldte mere under opholdet, end de havde forventet. De havde søgt om et ophold på baggrund af psykosociale udfordringer, og selvom de medgiver, at de også kunne lære noget om sundere kostvaner, så var det ikke det, der for dem udgjorde den primære problematik. Deres barn havde udfordringer med kræsenhed og havde svært ved at tilpasse sig kostrutinerne på Julemærkehjemmet. I forældrenes optik udgjorde barnets udfordringer med kostrutinerne en barriere for barnets oplevelser med og udbytte fra opholdet på Julemærkehjemmet. Familien havde fået indtrykket af, at opholdet ikke nødvendigvis skulle handle om kost og vægt, men i deres oplevelse fyldte dette

stadig meget. Et fremadrettet opmærksomhedspunkt handler om forventningsafstemningen med familierne inden opholdet og herunder at sikre, at de er indforståede med, hvad det vil sige at være på ophold. På samme tid kan et ophold næppe både handle om og ikke handle om kost, og derfor kan det være relevant at overveje, hvordan opholdet fremadrettet præsenteres for familierne.

Gensyn med familier, opfølgningskoordinatorer og kontaktpædagoger

Nogle familier giver udtryk for et ønske om, at der efter opfølgningsperioden blev faciliteret et gensyn med de andre familier fra barnets rul. Forældrene forestiller sig, at et planlagt gensyn med de andre børn og forældre fra opholdet ville gavne deres barn og dem selv, eftersom det ville give mulighed for socialt samvær med de andre familier såvel som erfaringsdeling omkring hjemkomsten og de udfordringer, der kan være forbundet hermed. De forestiller sig også, at det ville være en god måde at understøtte kontakten til de andre familier efter opholdet. I denne forbindelse forestiller nogle forældre sig videre, at gensynet kunne tage form af en forældredag, hvor også opfølgningskoordinatorerne og kontaktpædagogerne deltog, eftersom det ville betyde meget for dem selv og deres børn, hvis de fik mulighed for igen at møde de andre børn og ikke mindst de voksne fra opholdet, og herunder fortælle dem om, hvordan det går. Nogle forældre fremhæver i denne forbindelse, at barnets kontaktpædagog med fordel kunne indgå i nogle af opfølgningssamtalerne online, da de forestiller sig, at det ville betyde meget for barnet at snakke med den voksne, som de har haft den tætteste kontakt med under opholdet.

Viden om og vejledning i Julemærkehjemmenes arbejdsmåder og tilgang til børn

Nogle forældre har svært ved at vurdere, hvordan de bedst understøtter deres barns udvikling efter opholdet, og i denne forbindelse efterspørger flere mere viden om, hvordan Julemærkehjemmenes pædagoger og opfølgningskoordinatorer arbejder med børnene. Forældrene medgiver, at de næppe kan lære alt om personalets faglighed, men de efterspørger ikke desto mindre mere viden om og vejledning i, hvordan de eksempelvis kan tale med deres børn om deres følelsesliv på en bedre måde, hvordan de skal forstå og tolke deres adfærd, eller hvilke aktiviteter de kan lave som familie.

Handleplan for forældre, der ikke ser sig selv som en del af indsatsen

Som nævnt kan forældrene i nogle familier have en forståelse af, at arbejdet med at fastholde børnenes udvikling efter hjemkomsten kun i begrænset omfang omfatter dem selv som forældre. Dette kan potentielt udgøre en stor barriere for de pågældende familiers opfølgning og udbyttet derfra, og det forekommer derfor relevant

for Julemærkehjemmene at udarbejde en fælles handleplan for, hvordan sådanne situationer bedst forebygges og håndteres.

5.4 Hvad er det, der skal med hjem fra Julemærkehjemmet?

Som det fremgår af afsnit 2.2, kan nogle familier have svært ved at beskrive præcist, hvad det er, barnet har opnået under opholdet. Med andre ord fremgår "det, der skal med hjem" fra opholdet at være flygtigt og svært at indfange, definere og beskrive helt præcist. Når det er svært at vide, *hvad* der skal med hjem, kan det samtidig også være svært at vide, *hvordan* dette skal foregå.

En central refleksion fra undersøgelsen handler om måden, hvorpå det, der skal med hjem fra opholdet, italesættes og forstås. Når det konceptualiseres som et "udbytte", der skal "fastholdes", forekommer det nærliggende at forestille sig udbyttet som noget, det enkelte barn har eller kan siges at besidde i en eller anden forstand. Et vægttab forekommer i denne forbindelse at være en tydelig og målbar udvikling, som barnet har gennemgået under opholdet, og som opfølgningskoordinatorerne kan hjælpe barnet og familien med at fastholde efter hjemkomsten gennem konkrete tiltag. Som det fremgår af afsnit 2.2, er udbyttet fra opholdet dog ikke altid så håndgribeligt. Beskrivelserne af barnets udvikling under opholdet tager som nævnt ofte form af narrativer, som binder empiriske beskrivelser af barnet på forskellige tidspunkter og i forskellige kontekster sammen til en fortælling, der fremhæver forandring og udvikling i barnets adfærd, følelsesliv eller væremåde. Julemærkehjemmets pædagoger og opfølgningskoordinatorer beskriver også ofte udbyttet i mere abstrakt forstand som ny viden, vaner eller kompetencer, som barnet har fået med sig. I et studie blandt børn, som har haft ophold på Julemærkehjem, beskriver Fink et al. (2025) endvidere, hvordan børnene under opholdet kan opleve en reorientering af måden, de relaterer til andre og forstår sig selv i sociale sammenhænge, og opnå en kropsliggjort viden herom. Når "udbyttet" fra et ophold på Julemærkehjem også kan bestå af mere flygtige psykosociale fænomener, herunder bedre selvværd, mere selvtillid, en ny selvforståelse, bedre sociale kompetencer eller evner til at behovsudskyde eller følelsesregulere, kan spørgsmålet om udbyttets karakter således være mere vanskeligt at svare på.

På tværs af forskningslitteraturen om trivsel har Villumsen et al. (2023) identificeret 8 forskellige måder at forstå trivsel på, herunder dets årsager, udtryk og karakter. I forskningslitteraturen er trivsel både blevet konceptualiseret som noget, et barn enten er eller ikke er i, men også som et mere sammensat fænomen, der kan være relations-, situations- og kontekstafhængigt (Villumsen et al., 2023). Med inspiration fra Villumsen et al. (2023) forekommer det relevant for Julemærkehjemmene og

opfølgningskoordinatorerne at overveje, hvordan "udbyttet" anskues, herunder i hvor høj grad det bør italesættes og forstås som noget, barnet har, eller som et mere sammensat og relations-, situations- og kontekstafhængigt fænomen.

Villumsen et al. (2023) argumenterer for, at når forskellige aktører skal samarbejde om et barns trivsel, er det afgørende, at der er overensstemmelse mellem deres respektive forståelse af trivslen. I denne sammenhæng forekommer det ligeledes at være afgørende for Julemærkehjemmene og opfølgningsindsatsen at arbejde for at sikre, at der er overensstemmelse mellem Julemærkehjemmets personale, børnene, forældrene og de omkringværende aktørers forståelser af barnets trivsel, og ikke mindst af det udbytte fra barnets ophold, som skal fastholdes i perioden efter hjemkomsten.

I samme ombæring forekommer det også relevant for Julemærkehjemmene at overveje, hvordan de italesætter og forstår det, der skal med hjem, og ikke mindst, hvordan denne proces kan foregå. At tale om dette som et "udbytte", der skal "fastholdes" kan bestemt være relevant, og i tilfælde med en håndgribelig udvikling i form af eksempelvis et målbart vægttab kan denne forståelse fremhæve betydningen af konkrete tiltag, som familierne kan arbejde med at implementere i dagligdagen efter opholdet. Omvendt kan tale om "udbytte" og "fastholdelse" også lede til en forståelse af, at det er barnet, som besidder udviklingen, og derfor også har den største aktie i dens fastholdelse. Sammen med familiernes mål for opholdet, som udelukkende relaterer sig til barnet, kan denne anskuelse af udbyttet og dens fastholdelse fører til en samlet forståelse hos både børn og forældre af, at opholdet er en udpræget individorienteret indsats. Hvorvidt opholdet anskues som en individbaseret eller en familiebaseret indsats, kan have betydning for, hvordan hhv. børn og forældre anskuer deres egen rolle og ansvarsområder i forbindelse med hjemkomsten. I forhold til at fastholde udviklingen efter opholdet fremhæver Fink et al. (2025) eksempelvis vigtigheden af ikke blot at arbejde med barnet, men også med aktørerne og den sociale kontekst rundt om barnet, for at ansvaret ikke lægges over på det enkelte barn alene.

Det er væsentligt at påpege, at Julemærkehjemmene løbende fremhæver for familierne, at indsatsen er familiebaseret. For at yderligere at understøtte denne forståelse kan det derfor være relevant for Julemærkehjemmene at overveje, hvorvidt de bør opfordre familierne til også at sætte mål på familieniveau, og ikke mindst overveje, hvordan de italesætter det, der skal med hjem, samt processen, der er involveret i det. Det følgende er ikke en konkret anbefaling, men derimod et oplæg til refleksion over disse spørgsmål.

Under opholdet kan børn og forældre siges at være blevet præsenteret for en kontekst, hvori de har oplevet, at barnet havde bedre forudsætninger for at trives. Foruden de mange former for fysisk, mental og social udvikling, som familierne kan opleve under opholdet, kan de grundlæggende siges at have erfaret, at der med de

rette tilpasninger af miljøet omkring barnet er mulighed for at skabe bedre forudsætninger for barnets trivsel. Frem for at forestille sig udbyttet fra opholdet som en essens, som barnet og familien har og skal fastholde, kan udbyttet også konceptualiseres som en overordnet *erfaring* hos familierne af, at der under de rette omstændigheder er et potentiale for at skabe trivsel for barnet. Denne konceptualisering kan umiddelbart være mere flygtig og uhåndgribelig for familierne, eksempelvis i forhold til at forestille sig, hvilke handlinger og tiltag det indebærer at skabe trivsel efter hjemkomsten. Eftersom de oplevede ændringer i barnets trivsel under opholdet afhang af ændringer i miljøet rundt om barnet, kan denne konceptualisering dog fremhæve tydeligt, at størstedelen af ansvaret for at genskabe dette efter hjemkomsten ikke påhviler barnet selv, men forældrene og det brede udsnit af aktører rundt om familien.

Dokumentation

6 Datagrundlag og metode

Formålet med den kvalitative delundersøgelse er at give et indblik i børn, forældre og opfølgningskoordinatorers oplevelser med den udvidede opfølgningsindsats, og herunder analysere de dynamikker, som er involveret i indsatsens virkemåde. Delundersøgelsen havde til formål at svare på følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvorvidt og hvordan bidrager den udvidede opfølgningsindsats til at fastholde udbyttet efter hjemkomsten fra Julemærkehjem?
- Hvordan oplever børn og forældre overgangen fra opholdet på Julemærkehjem til hjemkomsten i familien, og hvilke udfordringer oplever de kan være forbundet hermed?
- Hvordan oplever børn og forældre opfølgningsindsatsens relevans og kapacitet til at hjælpe dem med at fastholde udbyttet i tiden efter opholdet?
- Hvilke barrierer forekommer i arbejdet med at understøtte udviklingen i tiden efter opholdet på Julemærkehjem?
- Hvad oplever familierne og opfølgningskoordinatorerne kan bidrage til en bedre overgang og fastholdelse af det opnåede udbytte på sigt?

I dette kapitel beskriver vi undersøgelsens datagrundlag og metodiske design. Overvejelserne bag det valgte design, og de etiske refleksioner forbundet hermed, vil løbende blive udfoldet i afsnittene.

En forløbsundersøgelse, som følger familier og opfølgningskoordinatorer over tid

Undersøgelsen er struktureret som en kvalitativ forløbsundersøgelse, som over tid har fulgt 15 familier og 7 opfølgningskoordinatorer fra to forskellige Julemærkehjem, i forbindelse med at de hhv. har modtaget eller ydet en udvidet opfølgningsindsats. De fulgte opfølgningskoordinatorer er de opfølgningskoordinatorer, som har tilrettelagt opfølgningerne for de fulgte familier.

Gennem deltagerobservationer, interviews og skriftligt materiale for Julemærkehjemmene har undersøgelsen tilstræbt at afdække, hvordan forløbet umiddelbart før, under og efter en udvidet opfølgning kan se ud, og herunder give indblik i, hvordan de fulgte børn, forældre og opfølgningskoordinatorer oplever hjemkomsten og den udvidede opfølgning, de har fået eller ydet. Hver datakilde og metode vil blive beskrevet nærmere i de følgende afsnit.

Undersøgelsens datagrundlag

Undersøgelsen har tilstræbt at følge familierne og opfølgningskoordinatorerne på forældredage og ved slutsamtaler undervejs i børnenes ophold på Julemærkehjem og ved opfølgningsaktiviteterne i opfølgningsperioden efter opholdet. Undersøgelsen har også tilstræbt at interviewe hver familie to gange, hhv. 3-4 uger efter opfølgningens afslutning og igen 6-12 måneder efter. Derudover har undersøgelsen tilstræbt at interviewe opfølgningskoordinatorerne 1 gang efter opfølgningernes afslutning. Det lykkes ikke at gennemføre alle de tiltænkte aktiviteter for hver familie, og materialets præcise karakter og omfang vil blive beskrevet nærmere i det følgende. Tabel 6.1 illustrerer antallet af fulgte familier og opfølgningskoordinatorer fra de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Tabel 6.1 Antal fulgte familier og opfølgningskoordinatorer, som indgår i undersøgelsen

	Julemærkehjem X	Julemærkehjem Y	I alt
Familier	7	8	15
Opfølgningskoordinatorer	4	3	7

Anm.: Antal fulgte familier og opfølgningskoordinatorer, som indgår i undersøgelsen, fordelt på de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

De 15 familier, som indgår i undersøgelsen, har vi fulgt under deres ophold og opfølgning og foretaget minimum 1 af de 2 planlagte interviews med. Som det fremgår af Boks 6.1, har der blandt de deltagende familier været frafald mellem det første og det andet interview. Det var kun 6 ud af 15 familier, som deltog i begge interview. Med andre ord er over halvdelen af de familier, som deltog i det første interview, faldet fra i forbindelse med det andet interview. Vores overvejelser om de mulige årsager til dette, såvel som dets betydning for undersøgelsen, vil blive beskrevet nærmere i de følgende afsnit. Tabel 6.2 illustrerer antallet af fulgte familier og opfølgningskoordinatorer, der har deltaget i de tiltænkte interviews.

Tabel 6.2 Antal familier og opfølgningskoordinatorer, som deltog i interview

Interview	Julemærkehjem X	Julemærkehjem Y	I alt
Familier, første interview	7	8	15
Familier, andet interview	4	2	6
Opfølgningskoordinatorer	4	3	7

Anm.: Antal fulgte familier og opfølgningskoordinatorer, som deltog i de planlagte interviews, fordelt på de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse,

Tabel 6.3 illustrerer undersøgelsens øvrige datagrundlag, herunder typen og antallet af observerede aktiviteter på Julemærkehjemmet og under opfølgningerne samt det supplerende skriftlige materiale fra Julemærkehjemmene.

Tabel 6.3 Observerede aktiviteter og skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene

Observerede aktiviteter og skriftligt materiale	Antal
Forældredage på Julemærkehjem	12
Slutsamtaler på Julemærkehjem	13
Netværksmøde/møde med lærere på skole	6
Klassebesøg	7
Hjemmebesøg	3
Opfølgningssamtaler online	16
Øvrige	2
Slutudtalelser om barnets ophold	11
Logbogsoversigt over kontakt med familierne	6

Anm.: Observerede aktiviteter i forbindelse med de fulgte familiers ophold på Julemærkehjem og efterfølgende opfølgning samt skriftligt materiale fra de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Note: Logbogsoversigterne omfatter kun familier fra det ene Julemærkehjem.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

Baggrund for valget af et longitudinalt, kvalitativt design

På tværs af familier, som har et ophold på Julemærkehjem, kan der være en betragtelig variation i deres livssituationer, baggrunde og mål for opholdet, oplevede udfordringer, oplevelser med opholdet, oplevelser med hjemkomsten og ikke mindst i indholdet af den opfølgningsindsats, de modtager efterfølgende. En udvidet opfølgningsindsats kan se ud på mange forskellige måder, og der kan være mange faktorer, som spiller ind på, hvordan den udformes og opleves af de involverede parter.

Forskningslitteraturen har fremhævet, at der mangler grundig og dybdegående viden om de faktorer, der har betydning for efterlevelsen af livsstilsændringer efter endt deltagelse i livsstilsinterventioner (Grabowski et al., 2021). Familier kan siges at udgøre et "komplekst system", hvis interne dynamikker har afgørende betydning for det langvarige udbytte fra livsstilsinterventioner, og forskning har fremhævet vigtigheden af at undersøge, hvordan familier i praksis håndterer interventioner og inkorporerer ændringer i hverdagen (Hoeeg et al., 2020c; Grabowski et al., 2021; Skelton et al., 2023). Flere af de studier, der beskæftiger sig med, hvordan familier oplever og håndterer livsstilsinterventioner, baserer sig på enkeltvise interviewnedslag hos

de involverede familier (se fx Hoeeg et al., 2020a, 2020b, 2020c; Grabowski et al., 2021; Hoeiberg et al., 2022). Disse studier bidrager med værdifuld viden.

For at kunne forstå kompleksiteten i, hvad en opfølgningsindsats er, hvordan den kan udformes, og hvad den kan bidrage med, har vi til denne undersøgelse valgt at bruge et longitudinalt, kvalitativt design, hvor vi har fulgt en række familier og deres opfølgningskoordinatorer over tid. Frem for at interviewe mange familier enkeltvis om deres oplevelser med opfølgningen, har vi prioriteret at følge færre familier mere intenst og over tid. Det longitudinale design muliggør, at vi kan følge de samme familier og deres opfølgningskoordinatorer over tid og herunder få indsigt i deres respektive oplevelser med og perspektiver på den samme opfølgning, og ikke mindst i, hvordan dette måtte ændre sig over tid. Det longitudinale, kvalitative design er således valgt for også at kunne inkorporere et tidsligt element i forståelsen af opfølgningen og familiernes oplevelser med at skabe forandring efter hjemkomsten. Samlet set kan dette design give et grundigt og erfaringsnært indblik i, hvordan en opfølgning kan se ud, og muliggør desuden gentagne interviews med de samme familier. Samlet set kan designet bidrage til et dybdegående og erfaringsnært indblik i opfølgningsindsatsen og i den variation, der kan være på tværs af de mange parametre, som kan have betydning for opfølgningens virkemåde, herunder hvordan den udformes og opleves.

Grundlæggende prioriterer designet dybde og intensitet frem for kvantitet og udgør på denne måde et relevant supplement til evalueringens anden delundersøgelse, som består af en kvantitativ effektmåling (Jensen & Godsk, 2026). Tilsammen kan evalueringens to delundersøgelser udgøre et relevant vidensmæssigt grundlag for det videre arbejde med at udvikle og skærpe opfølgningsindsatsen.

Fremgangsmåde for rekruttering af familier

Vi har rekrutteret familier fra to forskellige Julemærkehjem, som hver især arbejder med den udvidede opfølgningsindsats. Herunder har vi tilstræbt at opnå spredning på tværs af hhv. børnenes alder, køn, hjemkommune, opholdsperiode, familiesituation, problematikker og mål for opholdet. Derudover har vi tilstræbt at følge familier, som har forskellige opfølgningskoordinatorer tilknyttet. Tabel 6.4 og Tabel 6.5 illustrerer fordelingen af de deltagende familier på tværs af alder, køn, hjemkommune og familiesituation.

Tabel 6.4 Aldersfordeling blandt de deltagende børn

	Antal børn
Alder ved undersøgelsesstart	
10 år	1
11 år	1
12 år	6
13 år	5
14 år	2
Kønsfordeling	
Pige	10
Dreng	4
Non-binær	1

Anm.: Aldersfordeling ved undersøgelsens start blandt de deltagende børn, fordelt på de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

Tabel 6.5 Hjemkommune og familiesituation

	Julemærkehjem X	Julemærkehjem Y
Antal forskellige hjemkommuner	5	6
Antal familier, hvor forældrene er skilt	5	6

Anm: Hjemkommune og familiesituation blandt de deltagende familier fordelt på de to Julemærkehjem, som indgår i undersøgelsen.

Kilde: Den kvalitative delundersøgelse.

Et ophold på Julemærkehjem foregår i "rul", hvor grupper af børn starter og slutter deres ophold på samme tid. For at muliggøre den ovennævnte variation på forskellige parametre har vi sammen med Julemærkehjemmene udvalgt en række rul fra hvert Julemærkehjem, hvorfra vi har tilstræbt at rekruttere familier. Udvælgelsen af de forskellige rul er både foretaget med hensyn til at opnå spredning på de nævnte parametre, men også af hensyn til at kunne gennemføre undersøgelsen inden for den afsatte undersøgelsesperiode, og at muliggøre, at de enkelte opfølgningskoordinatorer kunne gøre sig indledende erfaringer med arbejdet med indsatsen inden undersøgelsens start.

Forud for og i forbindelse med deltagelsen i de planlagte forældredage for de udvalgte rul har opfølgningskoordinatorerne spurgt familierne, om de havde lyst til at deltage. Af hensyn til den ønskede variation på de førnævnte parametre, er rekrut-

teringen både foregået ved, at familier selv har henvendt sig på baggrund af den brede forespørgsel, og ved at opfølgningskoordinatorerne har opsøgt udvalgte familier og præsenteret muligheden for dem. Al deltagelse er foregået på frivillig basis og med mulighed for, at de deltagende løbende har kunnet trække sig fra undersøgelsen igen. Alle deltagende familier og opfølgningskoordinatorer har fået udleveret en udvidet informationsskrivelse, hvor proceduren for opbevaring og behandling af data samt de deltagendes rettigheder og muligheder for at trække sig står yderligere beskrevet.

Indledningsvist rekrutterede vi 20 familier, men 5 familier udgik af undersøgelsen allerede inden eller umiddelbart efter, at deres opfølgning var slut. Fælles for de 5 familier var, at de ikke nåede at deltage i interview, før de udgik af undersøgelsen, og derfor er de ikke talt med blandt de deltagende familier, og de fremgår ikke af Tabel 6.1. Den ene af disse familier afsluttede barnets ophold på Julemærkehjemmet før tid. Den anden familie holdt pludseligt op med at svare opfølgningskoordinatoren undervejs i opfølgningen. For den tredje og fjerde familie opstod der undervejs i opfølgningen udfordringer og omvæltninger i familiernes liv af en karakter, som medførte, at opfølgningen enten ophørte, eller at familien ikke længere ønskede at deltage i undersøgelsen. Den femte familie holdt pludseligt op med at svare på henvendelser umiddelbart efter opfølgningens afslutning.

Deltagerobservation ved forældredage, slutsamtaler og opfølgningsaktiviteter

Overordnet har vi brugt deltagerobservation i forbindelse med forældredage og slutsamtaler under børnenes ophold på Julemærkehjem og ved de respektive opfølgningsaktiviteter i den efterfølgende opfølgning for familierne. Deltagerobservationen bestod i at indgå i de aktiviteter, som var planlagt i forbindelse med forældredagene, slutsamtalerne og opfølgningen, og herunder lytte, observere og så vidt muligt indgå i uformelle samtaler og socialt samvær med de involverede børn, forældre og opfølgningskoordinatorer. Brugen af deltagerobservation som metode har haft til formål at opnå erfaringsnær og nuanceret viden om, hvad en udvidet opfølgning kan bestå i, hvad arbejdet som opfølgningskoordinator går ud på, og ikke mindst i de sociale dynamikker, der kan være mellem børn, forældre og opfølgningskoordinatorer i forbindelse med opfølgningen. Brugen af deltagerobservation har givet mulighed for at opleve og observere, hvordan forældredage, slutsamtaler og de efterfølgende opfølgningsaktiviteter foregår. Derudover har brugen af deltagerobservation haft til formål at give indsigt i relationerne mellem børn, forældre og opfølgningskoordinatorer, herunder hvordan de taler sammen, hvad de taler om og måske ikke taler om, og hvordan de tilskriver deres oplevelser betydning (Hagene, 2018; Szulevics, 2015). I denne forbindelse gav brugen af deltagerobservation mulighed for at få indsigt i familiernes og opfølgningskoordinatorernes narrativer om de udfordringer, familierne oplever, og i, hvordan de taler sammen om deres oplevelser.

Deltagerobservationerne har endvidere bidraget til at opbygge et gensidigt kendskab og en tillidsfuld relation mellem familierne, opfølgningskoordinatorerne og VIVEs medarbejder, hvilket gav mulighed for at skabe en tryg interviewsituation senere i forløbet. Derudover har deltagerobservation givet mulighed for at få indsigt i hhv. Julemærkehjemmet og familiernes hjem som kontekst for arbejdet med opfølgningen (Grabowski et al., 2021). Grundlæggende giver deltagerobservation mulighed for løbende at indgå i uformelle samtaler med både børn, forældre og opfølgningskoordinatorer om stort og småt, og ikke mindst om deres oplevelser med opholdet, hjemkomsten og opfølgningen. De uformelle samtaler med børn, forældre og opfølgningskoordinatorer udgjorde en oplagt mulighed for at stille opfølgende spørgsmål af relevans for undersøgelsen, hvilket har fungeret som en opportunistisk interviewteknik (O'Reilly, 2005). Deltagerobservationerne har grundlæggende haft fokus på udsagn, handlinger og aktiviteter blandt børn, forældre og opfølgningskoordinatorer, som har en forbindelse til spørgsmål om hhv. familiernes oplevede udfordringer, udbyttet fra opholdet, oplevelser med hjemkomsten og ikke mindst vurderinger af opfølgningens bidrag. I denne forbindelse har relationen mellem hhv. børn, forældre og opfølgningskoordinatorer været et særligt opmærksomhedspunkt. Noter fra deltagerobservationerne indgår i det samlede empiriske materiale (Hammersley & Atkinson, 2007), og sammen med materiale fra interviews og i nogle tilfælde også skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene, udgør de grundlaget for en nuanceret analyse, der er foretaget som en triangulering på tværs af de forskellige datatyper.

Vi tilstræbte at udføre deltagerobservation ved så mange planlagte aktiviteter for hver familie, som det praktisk kunne lade sig gøre, og omfanget af deltagerobservationen varierer fra familie til familie. I de tilfælde, hvor deltagelse i en aktivitet ikke var mulig, har efterfølgende samtaler med både familier og opfølgningskoordinatorer om de pågældende aktiviteter bidraget til at give indblik i deres indhold, og hvilken betydning aktørerne tilskrev dem. Se Boks 6.1 for en oversigt over typen og antallet af observerede aktiviteter.

Interviews med børn, forældre og opfølgningskoordinatorer

Overordnet har vi tilstræbt at interviewe familierne og opfølgningskoordinatorerne 3-4 uger efter opfølgningens afslutning og herefter interviewe familierne igen efter 6-12 måneder. Som nævnt var det kun 6 ud af de 15 fulgte familier, som det lykkedes at interviewe to gange, og overvejelserne om årsagerne til og betydningen af dette vil blive udfoldet senere i afsnittet.

Generelt har interviewene taget form som semi-strukturerede interviews, hvor interviewpersonerne har haft mulighed for at præge samtalen i retning af emner, som de måtte finde relevante for interviewsammenhængen (Kvale & Brinkmann, 2009; Brinkmann & Tanggaard, 2010).

Interviewene med familierne er foregået fysisk i familiernes hjem, med undtagelse af to interviews af de opfølgende interviews efter 6-12 måneder, som blev foretaget online. Vi har tilstræbt dels at lave et samlet interview med familien, dels interviews med børn og forældre hver for sig. Hvert interviewbesøg er startet med et samlet familieinterview, og i de fleste tilfælde blev det efterfulgt af separate interviews med hhv. barn og forældre. I enkelte tilfælde lykkedes det af forskellige årsager ikke at lave et fuldkomment interview med barn og forældre separat, hvilket eksempelvis skyldes, at barnet under det fælles interview var blevet træt eller havde meget svært ved at samle sig om interviewsituationen.

Valget om at bruge familieinterview baserer sig på indsigter fra forskningslitteratur, der fremhæver metodens potentiale for at give indsigt i familiedynamikker og skabe rig og detaljeret viden om familiers hverdagsliv (Daly, 1992; Åstedt-Kurki & Hopia, 1996). Familieinterview kan bidrage til at skabe et trygt miljø for de deltagende børn og facilitere en dialog mellem familiemedlemmerne, der kan sætte fokus på emner, som forskeren ikke tidligere havde overvejet (Daly, 1992; Kampmann, 2000). Valget om også at inkludere separate interviews med børn og forældre baserer sig på overvejelser om, at en mulig ulempe ved familieinterviewet kan være, at familiemedlemmer på grund af hinandens tilstedeværelse deler færre erfaringer eller helt eller delvist kan undlade at give udtryk for uenigheder eller omtale konfliktfyldte emner (Grabowski et al., 2021; Hoeeg et al., 2020a; Reczek, 2014).

Overordnet har tilgangen til interviewene og interviewspørgsmålene haft et narrativt præg med det formål at give børn og forældre mulighed for at fortælle om og ikke mindst forhandle deres erfaringer fra før, under og efter opholdet (Eastmond, 2007; O'Reilly, 2005). Undervejs i interviewene har vi benyttet en spekulativ interviewteknik (Gaspar, 2018), som har haft til formål at åbne op for mulige og forestillede fremtider, som både børn og forældre håber, forventer eller forestiller sig kunne være efter hjemkomsten fra opholdet. Det har været et væsentligt opmærksomhedspunkt i forbindelse med interviewene, at familier kan forsøge at fremstille sig selv og deres situation så positivt som muligt (Åstedt-Kurki & Hopia, 1996). I samtaler om livsstil kan følelser af skam og stigma også få interviewpersoner til at fremstille sig selv på en måde, der stemmer overens med deres ønsker om, hvordan andre skal opfatte dem (Guassora et al., 2014).

Undersøgelsens fokus har indebåret samtaler om emner, der kan være sårbare at tale om for både børn og forældre. Gennem undersøgelsesperioden har vi løbende prøvet at opbygge tillid og kendskab til familierne for at kunne skabe en tryg relation forud for interviewene. Både børn og forældre har løbende haft mulighed for at trække sig fra undersøgelsen og afbryde interviewene eller undlade at svare på spørgsmål.

Vi har foretaget interviewene i familiernes hjem med det formål at skabe en tryg interviewsituation for familierne og for samtidig at give indsigt i familiernes hjem som

konteksten for opfølgningen samt tiden før og under opholdet (Grabowski et al., 2021). Vi har haft et særligt fokus på skabe en tryg interviewsituation for børnene, og dette har vi gjort ved at gøre situationen mindre formel og herunder fokusere på noget, som barnet er interesseret i. Snakken om Julemærkehjemmet og hjemkomsten derfra har eksempelvis fundet sted, mens barnet har vist sit værelse, fodret sin nye pony eller fortalt om landbrugsmaskinerne på den gård, hvor barnet bor. De fleste børn har genstande såsom t-shirts, diplomer eller hæfter med hjem fra Julemærkehjemmet, og interviewene med børnene har ofte taget udgangspunkt i dem. Nogle af børnene kunne have svært ved at beskrive og artikulere deres oplevelser, særligt deres oplevelser med hjemkomsten og de forandringer, de måtte have oplevet under og efter opholdet. Interviewene med børnene er i flere tilfælde blevet afkortet, eksempelvis hvis barnet ikke forekom at være tilpas under interviewsituationen, svarede kort og undvigende på spørgsmålene eller kontinuerligt prøvede at skifte samtaleemne undervejs.

I et studie blandt børn, som tidligere har haft et ophold på Julemærkehjem, bemærkede Fink et al. (2025) en tendens blandt børnene til, at de brugte ord eller metaforer til at beskrive sig selv eller deres oplevelser, som ikke forekom at være alderssvarende. Fink et al. (2025) fremhæver, at undersøgelser blandt børn kan være særligt udfordret af, at børn kan være modtagelige for eksterne narrativer og udtryksmåder, og de spekulerer i, om disse ord og metaforer var noget, børnene havde "taget med sig" fra deres ophold på Julemærkehjemmet. Det er værd at fremhæve, at samme tendens umiddelbart har gjort sig gældende blandt børnene i denne undersøgelse. Adspurgt om, hvad det bedste ved deres ophold var, svarede mange af børnene i vores undersøgelse med formuleringer om "fællesskabet" og om "at være en del af et fællesskab", herunder også børn, som ellers havde svært ved at beskrive deres oplevelser.

Interviewene med opfølgningskoordinatorerne fandt sted efter opfølgningernes afslutning og foregik enten fysisk eller online. Interviewene tog udgangspunkt i opfølgningskoordinatorernes arbejde med de fulgte opfølgninger og med deres generelle erfaringer med opfølgningsindsatsen. Formålet med interviewene var overordnet at få indblik i opfølgningskoordinatorernes arbejdsopgaver og ansvarsområder og i deres oplevelser med arbejdet. I denne forbindelse fokuserede interviewene på deres oplevelser med opfølgningsindsatsens bidrag og kapacitet til at hjælpe familierne og på deres vurdering af, hvad der kan bidrage til at hjælpe familierne i overgangen fra opholdet til eget hjem. Derudover fokuserede interviewene på deres oplevelser med eventuelle barrierer for opfølgningens virkning og bidrag, herunder hvordan de håndterer dem.

Interviewene med hhv. familier og opfølgningskoordinatorer har taget udgangspunkt i generelle interviewguides, hvis hovedtemaer er beskrevet i Boks 6.1. Undersøgelsens longitudinale design har bidraget til, at interviewene og

interviewspørgsmålene er blevet tilpasset den enkelte familie og opfølgningskoordinator på baggrund af de erfaringsnære indblik i deres forløb. I praksis har de forskellige datakilder løbende informeret hinanden, hvilket har givet et særligt frugtbart afsæt for interviewene, som er blevet tilpasset hver interviewperson på baggrund af viden om og indsigt i familiernes og opfølgningskoordinatorernes oplevelser under opholdet samt i forbindelse med hjemkomsten og opfølgningen. Til det andet interview med familierne har interviewspørgsmålene bygget videre på indsigterne fra det første interview og i særlig grad fokuseret på, om der siden det første interview er sket ændringer i familiernes situation og deres perspektiver på udbyttet fra opholdet og opfølgningens bidrag.

Alle interviewene med opfølgningskoordinatorerne har ca. varet en time, mens interviewene med familierne varierer i deres længde. Det fælles interview har varet mellem 45 og 60 minutter, mens de separate interviews med hhv. børn og forældre har varet mellem 10 og 30 minutter. I nogle tilfælde blev interviewene fragmenteret og løbende afbrudt, eksempelvis af søskende, som ønskede hjælp eller opmærksomhed fra forældrene eller barnet. I nogle tilfælde er interviewene blevet afkortet af hensyn til barnet, som enten var blevet træt eller havde svært ved at samle sig om interviewsituationen. Alle interviews er blevet optaget og er efterfølgende blevet transskriberet og pseudonymiseret.

Boks 6.1 Interviewtematikker

Børn og forældre

- Motivationer for at ansøge om et ophold på Julemærkehjem, herunder forståelsen af barnets og familiens problematikker
- Oplevelser med opholdet og forståelse af udbyttet derfra
- Familiernes hverdag, rutiner og vaner før, under og efter opholdet
- Oplevelser med hjemkomsten og med at inkorporere nye vaner, rutiner og forståelser i hverdagen
- Oplevelser med opfølgningsindsatsen og vurderinger af dens bidrag og kapacitet til at hjælpe
- Familiernes forventninger, håb og ønsker for hjemkomsten, opfølgningsindsatsen og tiden derefter.

Opfølgningskoordinatorer

- Arbejdsopgaver og ansvarsområder
- Muligheder og udfordringer i arbejdet med indsatsen
- Proces for tilrettelæggelse af en udvidet opfølgning: Hvordan udformes den, hvilke elementer kan indgå, og hvorfor?
- Mulige barrierer for børn og familier i forbindelse med at fastholde udbyttet efter opholdets slutning
- Match mellem indsatsen og familiernes ønsker og behov
- Indsatsens bidrag samt vurdering af, hvad der kan bidrage til en bedre overgang fra ophold til eget hjem.

Skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene

Som beskrevet i Tabel 6.3 har vi i forbindelse med undersøgelsen løbende indhentet skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene. Det skriftlige materiale består hhv. af slutudtalelser om børnenes ophold samt logbogsudskrifter over opfølgningskoordinatorernes kontakt med familierne og de igangsatte tiltag. Der er ikke indhentet slutudtalelser og logbogsudskrifter for alle familierne, og indhentningen er kun sket ved samtykke fra både familier og opfølgningskoordinatorer.

I forbindelse med afslutningen af barnets ophold på Julemærkehjem udarbejder barnets kontaktpædagog en såkaldt slutudtalelse, som præsenteres ved familiens slutsamtale. Slutudtalelsen indeholder beskrivelser af familiens baggrunde og mål for opholdet såvel som personalets faglige beskrivelser af den udvikling, som barnet har gennemgået undervejs i opholdet. Slutudtalelsen indeholder således informationer om den enkelte families forløb forud for og under opholdet og kan derfor have stor relevans for undersøgelsen. Slutudtalelserne er så vidt muligt blevet indhentet løbende i forbindelse med deltagelsen i de fulgte familiers slutsamtaler.

På et af de fulgte Julemærkehjem dokumenterer opfølgningskoordinatorerne desuden løbende deres kontakt med familierne samt de tiltag, de har igangsat for dem. Dokumentationen foregår i et internt logbogssystem. Logbogudskrifterne herfra kan give et grundigt indblik i omfanget og formen på opfølgningskoordinatorernes arbejde, og derfor har de stor relevans for undersøgelsen. Der er kun udarbejdet logbogudskrifter for familierne fra det ene Julemærkehjem, og disse er kun blevet indhentet ved skriftligt samtykke fra familier og opfølgningskoordinatorer.

Samlet set indgår slutudtalelserne og logbogudskrifterne i analysen af opfølgningerne for de familier, de omhandler. I denne forbindelse har beskrivelser og indsigter fra dokumenterne løbende indgået i uformelle samtaler med familier og opfølgningskoordinatorer og informeret udformningen af interviewspørgsmål. Overordnet har dokumenterne bidraget med indsigt i omfanget og formen på Julemærkehjemmenes og opfølgningskoordinatorernes arbejde og kontakt med familierne, og ikke mindst givet indsigt i konkrete eksempler på faglige vurderinger af, hvad et udbytte fra et ophold kan bestå i.

Ulemper og udfordringer ved det valgte design

Af forskellige årsager har det ikke været praktisk muligt at deltage i forældredage, slutsamtaler og samtlige opfølgningsaktiviteter for hver familie. Nogle af de fulgte opfølgninger er foregået samtidigt, og de planlagte opfølgningsaktiviteter overlappede i nogle tilfælde hinanden. Umiddelbart vil manglende deltagelse give et mindre nuanceret indblik i aktivitetens indhold og bidrag såvel som i relationen mellem familierne og opfølgningskoordinatoren. I tilfælde af manglende deltagelse har vi efterfølgende spurgt familierne og opfølgningskoordinatoren om aktiviteten og deres oplevelse med den. Samlet set har vi deltaget i mange typer af aktiviteter og aktiviteter for alle familierne.

En anden udfordring har været, at deltagelse i undersøgelsen for nogle familier blev en forlængelse af selve opfølgningsindsatsen. Undervejs i undersøgelsesperioden gav nogle familier udtryk for, at de bl.a. var motiverede for at deltage i undersøgelsen, fordi de gennem interviewbesøgene efter opfølgningens afslutning fik mulighed for 'at blive fulgt op på' i længere tid. På grund af vores kendskab til og viden om familierne, og ikke mindst vores interviewspørgsmål, som til forveksling kunne ligne en opfølgningskoordinators spørgsmål til opfølgningssamtaler, blev deltagelsen i undersøgelsen for nogle familier til en eksplicit del af den opfølgning, som undersøgelsen handler om. Sammen med opfølgningskoordinatorerne har vi løbende fremhævet undersøgelsens formål og pointeret, at VIVEs medarbejder ikke er en del af Julemærkehjemmene, men det har i praksis været svært for nogle familier at skille ad. Den eksplicitte sammenblanding kan have haft betydning for deres oplevelser og ikke mindst deres vurdering af opfølgningens bidrag.

En tredje udfordring handler om frafald blandt undersøgelsesdeltagerne, hvilket ofte fremhæves som en ulempe ved longitudinale, kvalitative studier. I tiden mellem det første og det andet planlagte interview faldt over halvdelen af undersøgelsesdeltagerne fra. Frafaldet kan skyldes forskellige ting. Det kan eksempelvis handle om, at VIVEs medarbejder ikke formåede at opbygge en tilstrækkelig tæt relation til de pågældende familier i forbindelse med opfølgningen, eller at der gik for lang tid mellem det første og det andet interview. Familierne, som udgik mellem interviewene, har selv givet forskellige begrundelser herfor. Nogle familier vendte ikke

tilbage på vores henvendelser via mail og telefon. Andre meddelte, at barnet ikke længere ønskede at deltage i undersøgelsen. En forælder fortæller eksempelvis, at der siden det første interview var sket store omvæltninger i familiens liv med skilsmisse, flytning og en udredning af barnet, hvorfor barnet ikke længere ønskede at være med. En anden familie begrunder frafaldet med en igangværende forældrekonflikt, mens andre familier fremhæver, at deres barn trives, og at de ikke har noget at tilføje til det forrige interview.

Trods frafaldet i forbindelse med det andet interview med familierne har store dele af formålet med undersøgelsens longitudinale design ikke desto mindre stadig forløst sig ved, at det lykkedes at følge familierne løbende umiddelbart før, under og efter, at de modtog opfølgningen. Det er også værd at fremhæve, at der for de familier, hvor hvem det lykkedes at lave det opfølgende interview efter lang tid, ikke har været nogle nævneværdige ændringer i deres vurderinger af opfølgningens bidrag eller deres ønsker og behov i forhold til dens indhold.

Overvejelser om at undersøge følsomme emner i et felt med mange interesser

Undersøgelsen fandt sted blandt børn, forældre, opfølgningskoordinatorer og øvrige ansatte på Julemærkehjemmene, og undersøgelsens felt har rummet mange aktører, relationer og forskellige interesser. Vi har tilstræbt at navigere i dette felt på en måde, hvor vi både tog hensyn til undersøgelsesdeltagernes velbefindende, undersøgte deres respektive perspektiver og undgik at påvirke dem og deres indbyrdes relationer på en negativ måde. Undervejs har der været flere situationer, hvor de mange hensyn var svære at balancere. I relationen mellem barnet og forældrene, mellem forældrene, og mellem forældrene og opfølgningskoordinatorerne, kan der eksempelvis være uenighed eller opstå konflikt. Familierne kan internt være uenige om udlægningen af problematikkernes karakter eller af, hvordan det går efter hjemkomsten, og mellem forældre og opfølgningskoordinatorer kan der være forskellige perspektiver på, hvilken rolle forældrene burde spille i forbindelse med hjemkomsten. I sådanne situationer har vi tilstræbt at undgå at "vælge side", men i stedet respektere aktørernes perspektiver og været nysgerrige på at forstå dem.

Analytisk fremgangsmåde

Undersøgelsen fokuserer på tre aktører, hhv. børn, forældre og opfølgningskoordinatorer, og datagrundlaget består herunder af materiale fra tre datakilder, hhv. interviews, deltagerobservationer og skriftligt materiale fra Julemærkehjemmene. Overordnet drejer analysen sig om at undersøge hhv. børn, forældre og opfølgningskoordinatorers oplevelser med, refleksioner over og vurderinger af opfølgningsindsatsen og dens bidrag. I denne forbindelse analyserer vi først og fremmest hver enkelt opfølgning for sig ved at triangulere og sammenstille indsigter fra de forskellige datakilder (interviews, deltagerobservationer og skriftligt materiale). På

denne måde analyserer vi perspektiverne fra hhv. barnet, familien og opfølgningskoordinatoren hver for sig og dernæst i relation til hinanden. Det analytiske fokus består således af dels at undersøge de enkelte involverede aktørers perspektiver i dybden, dels af at undersøge de forskelle og ligheder, der måtte være på tværs af dem. Efter at have analyseret hver enkelt opfølgning for sig i sin helhed på denne måde, har vi derefter anlagt et tværgående blik på alle opfølgningerne samlet og herunder sammenlignet dem med hinanden. Dette har vi gjort med henblik på at identificere eventuelle mønstre i de forskelle og ligheder, der måtte imellem og på tværs af de to Julemærkehjem og de samlede aktørgrupper (børn, forældre og opfølgningskoordinatorer).

Undersøgelsen har fokuseret på at afdække variationen i, hvordan en opfølgningsindsats *kan* se ud, og analysen beror på sammenligninger af forskelle og ligheder på tværs af den undersøgte variation og herunder på analytisk identifikation af eventuelle tværgående mønstre i materialet. De generaliseringer, som designet muliggør, tager form som analytisk argumenterede generaliseringer (Selmer, 1999).

Eftersom undersøgelsen handler om emner, der kan være sårbare for den enkelte familie, har vi valgt at pseudonymisere både børn, forældre og opfølgningskoordinatorer i forbindelse med databehandlingen. I afrapporteringen fremgår hverken navne, steder eller øvrige informationer, som kan føre til, at de deltagende familier kan identificeres af andre end dem selv og den opfølgningskoordinator, som har fulgt dem. De deltagende børn, forældre, opfølgningskoordinatorer og Julemærkehjem fremgår således ikke med navn i rapporten, men omtales i stedet på upersonlig vis blot som hhv. 'børn', 'forældre', 'opfølgningskoordinatorer' og 'Julemærkehjem'.

Litteratur

Andreasen, A.G. & Rayce, S.B. (2023). *Vægtstatus og trivsel hos børn og unge: Indledende analyser af vægt og trivsel i et tværsnits- og forløbsperspektiv*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Andreassen, P., Grøn, L. & Roessler, K.K. (2013a). Hiding the plot: Parents' moral dilemmas and strategies when helping their overweight children lose weight. *Qualitative Health Research, 23*(10), 1333-1343.

Andreassen, P., Grøn, L. & Roessler, K.K. (2013b). Cultivating a healthy second nature – Nature, culture, and morality in Danish parents' narratives about their children's overweight and weight loss. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund, 10*(19), 99-119.

Backstrom, L. (2016). Embodied resocialization at a children's weight loss camp. *Ethnography, 17*(4), 539-558.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder: En grundbog*. Hans Reitzels Forlag.

Bruun, J.M., Bjerregaard, L.G., Due, P., Heitmann, B.L., Høy, T.V., Kierkegaard, L., Michaelsen, K.F., Morgen, C.S., Olsen, N.J., Sørensen, T.I.A., Toft, U. & Østergaard, J. N. (2021). *Forebyggelse af overvægt blandt børn og unge*. Vidensråd for Forebyggelse.

Cawley, J. (2011). *The Oxford Handbook of the Social Science of Obesity*. Oxford University Press.

Daly, K. (1992). The fit between qualitative research and characteristics of families. In J.F. Gilgun, K. Daly, & G. Handel (Eds.). *Qualitative Methods in Family Research*. Sage.

Dietrichson, J., Bhatnagar, R., Filges, T. & Vembye, M.H. (2026). On the mechanisms of intervention effect fade-out: A meta-analytic review of interventions targeting at-risk students' achievement. *Psychological Bulletin, 152*(1), 66-95.

Eastmond, M. (2007). Stories as lived experience: Narratives in forced migration research. *Journal of Refugee Studies, 20*(2), 248-262.

Eg, M., Frederiksen, K., Vamosi, M. & Lorentzen, V. (2017). How family interactions about lifestyle changes affect adolescents' possibilities for maintaining weight

loss after a weight-loss intervention: a longitudinal qualitative interview study. *Journal of Advanced Nursing, 73*(8), 1924-1936.

Eriksen, T.M., Greve, J., Andersen, M. & Jensen, M.T. (2024). *The Social Cost of Childhood Overweight and Obesity: Results on Health Care Usage, Well-Being, Education, and Labor Market Outcomes Until the Age of 21*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Fink, A.L., Nilou, F.E. & Tjørnhøj-Thomsen, T. (2025). Exploring children and adolescent's experiences of a residential camp and the ambiguity of reentering the everyday. *Children and Youth Services Review, 172*, 108208.

Gaspar, A. (2018). Teaching anthropology speculatively. *Cadernos de Arte e Antropologia*, 7(2), 75-90.

Gately, P.J., Cooke, C.B., Butterly, R., Mackreth, P. & Carroll, S. (2000). The effects of a children's summer camp programme on weight loss, with a 10 month follow-up. International Journal of Obesity, 24(11), 1445-1452.

Grabowski, D., Mortil, A.M.A., Hoeeg, D., Hansen, M.B.L., Roikjer, B.H. & Teilmann, G.K. (2021). 'I think it will be like this forever': How family narratives affect participation in a childhood weight management intervention. *Social Sciences, 10*(5), 1-14.

Grøn, L. (2017). The weight of the family: Communicability as alien affection in Danish family histories and experiences of obesity. *Ethos, 45*(2), 182-198.

Guassora, A.D., Reventlow, S. & Malterud, K. (2014). Shame, honor and responsibility in clinical dialogue about lifestyle issues: a qualitative study about patients' presentations of self. *Patient Education and Counseling, 97*(2), 195-199.

Hagene, T. (2018). The power of ethnography: A useful approach to researching politics. *Forum for Development Studies, 45*(2), 305-325.

Hammersley, M. & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in Practice* (3rd ed.). Routledge.

Hoeeg, D., Mortil, A.M.A., Hansen, M.B.L, Teilmann, G.K. & Grabowski, D. (2020a). Families' adherence to a family-based childhood obesity intervention: A qualitative study on perceptions of authenticity. *Health Communication, 35*(1), 110-118.

Hoeeg, D., Christensen, U. & Grabowski, D. (2020b). Intra-familial health polarization: how diverse health concerns become barriers to health behavior change in

families with preschool children and emerging obesity. *Sociology of Health and Illness, 42*(6),1243-1258.

Hoeeg, D., Christensen, U., Lundby-Christensen, L. & Grabowski, D. (2020c). Contextual complexities in implementing a family-based childhood obesity intervention: The perspectives of enrolled children and their parents. *Children, 7*(12), 1-16.

Hoeiberg, C., Jensen, S.A. & Grabowski, D. (2022). Processes of identification in families enrolled in a childhood obesity intervention: A qualitative study of identities and roles. *Obesities*, *2*(4), 326-341.

Jakobsen, D.D., Brader, L. & Bruun, J.M. (2024). Effect of a higher protein diet and lifestyle camp intervention on childhood obesity (The COPE study): Results from a nonrandomized controlled trail with 52-weeks follow-up. *European Journal of Nutrition, 63*(6), 2173-2184.

Jensen, M.T. & Godsk, N. (2026). *Hjem fra Julemærkehjem. Delrapport 1: Effektmåling af Julemærkehjemmenes udvidede opfølgningsindsats.* VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Johansen, A. (2003). Overvægt fra børnehøjde. *Barn – Forskning Om Barn Og Barndom i Norden, 21*(2-3), 101-118.

Kampmann, J. (2000). Børn som informanter og børneperspektiv. In P. S. Jørgensen, & J. Kampmann (Eds.), *Børn som informanter.* Børnerådet.

Kjeldsen, C.C., Torre, A. & Langager, S. (2018). *Skolefaglige kort- og langtidseffekter af intensive læringsforløb: Egmont Fondens signaturprojekt Lær for Livet.* Aarhus Universitet.

Kristoffersen, M.J. (2022). *Life satisfaction and overweight in 7- to 14- year-old children: Evaluation of an extended maintenance intervention after a 10-week health camp. Ph.d.-afhandling.* Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview: Introduktion til et håndværk* (2nd ed.). Hans Reitzels Forlag.

Mattingly, C. (1998). *Healing Dramas and Clinical Plots: The Narrative Structure of Experience.* Cambridge University Press.

Mattingly, C. (2013). Moral selves and moral scenes: Narrative experiments in everyday life. *Ethnos,* 78(3), 301-327.

Mattingly, C. & Garro, L. (Eds.). (2001). *Narrative and the Cultural Construction of Illness and Healing*. University of California Press.

Middleton, K.R., Anton, S.D. & Perri, M.G. (2013). Long-term adherence to health behavior change. American Journal of Lifestyle Medicine, 7(6), 395-404.

Møller, T.K., Larsen, M.N., Pfeffer, K., Frydenlund, S.E., Ntoumanis, N. & Krustrup, P. (2024). The effects of a combined physical activity and health education program on health knowledge and well-being of socially vulnerable children. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 34*(4), 1-13.

Nielsen, J.G., Bossi-Andresen, G., Schiøtz, N. & Bjørnvig, R. (2008). *Med familiens hjælp er det slet ikke så hårdt … En evaluering af Julemærkefondens projekt om udvidet forældresamarbejde og kommunal opfølgning omkring overvægtige børn*. Servicestyrelsen.

Niss, N.K. & Rasmussen, I.S. (2016). *Evaluering af satspuljen 'Forebyggende indsatser for overvægtige børn og unge': Projekt "Øget udbytte" på julemærkehjemmene*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Ottosen, M.H., Andreasen, A.G., Dahl, K.M., Lausten, M., Rayce, S.B. & Tagmose, B.B. (2022). *Børn og unge i Danmark: Velfærd og trivsel 2022*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

O'Reilly, K. (2005). *Ethnographic Methods*. Routledge.

Quinlan, N.P., Kolotkin, R.L., Fuemmeler, B.F. & Costanzo, P.R. (2009). Psychosocial outcomes in a weight loss camp for overweight youth. *International Journal of Pediatric Obesity, 4*(3), 134-142.

Reczek, C. (2014). Conducting a multi-family member interview study. *Family Processes,* 53(2), 318-335.

Selmer, B. (1999). *Overvejelser om gyldighed og etnografisk metode. Arbejdspapir*. Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet.

Skelton, J.A., Vitolins, M., Pratt, K.J., DeWitt, L.H., Eagleton, S.G. & Brown, C. (2023). Rethinking family-based obesity treatment. *Clinical Obesity, 13*(6), 1-8.

Szulevics, T. (2015). Deltagerobservation. In S. Brinkmann & L. Tanggaard (Eds.) *Kvalitative metoder: En grundbog* (2. ed.). Hans Reitzels Forlag.

Van der Heijden, L.B., Feskens, E. & Janse, A.J. (2018). Maintenance interventions for overweight or obesity in children: A systematic review and meta-analysis. *Obesity Reviews, 19*(6), 798-809.

Villumsen, A.M., Molbech, M. & Koch, A.B. (2023). Børns (mis)trivsel i og på tværs af dagtilbud, skole og hjem: Et integrativt litteraturreview i en skandinavisk kontekst. *Tidsskrift for Professionsstudier, 19*(37), 64-77.

Wilfley, D.E., Stein, R.I., Saelens, B.E., Mockus, D.S., Matt, G.E., Hayden-Wade, H.A., Welch, R.R., Schechtman, K.B., Thompson, P.A. & Epstein, L.H. (2007). Efficacy of maintenance treatment approaches for childhood overweight: A randomized controlled trial. *Jama, 298*(14), 1661-1673.

Åstedt-Kurki, P. & Hopia, H. (1996). The family interview: exploring experiences of family health and well-being. *Journal of Advanced Nursing,* 24(3), 506-511.

Bilag 1 Elementer i opfølgningsindsats

Elementerne i den udvidede opfølgningsindsats er opdelt i SKAL- og KAN-elementer. Hvilke indsatselementer der arbejdes med under opfølgningen aftales i samarbejde mellem forældrene og opfølgningskoordinatoren og Teamkoordinatoren på Julemærkehjemmet. Bilagsfigur 1.1 giver en oversigt over SKAL- og KAN-elementer for hvert indsatsområde.

Bilagsfigur 1.1 Elementer i opfølgningsindsatsen

Kilde: Julemærkefonden.